

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Lapsella on yksilöllisiä tarpeita tukeva laadukas koulutus ja varhaiskasvatus.	Lapsen tarvitsema tuki, tukitoimenpiteet ja niiden toteuttaminen sekä niihin liittyvät vastuut ja työnjako kirjataan lapsen varhaiskasvatussuunnitelmaan	Varhaiskasvatuslain muutoksen (1.8.2022) toteutuminen.	Varhaiskasvatus	Toteutunut
Lapsen oppimiseen ja kehitykseen vaikuttavat tarpeet tunnistetaan riittävän varhain.	Lapset puheeksi -toimintamallia tarjotaan esioppilaiden huoltajille varhaiskasvatuksessa.			
Koululahuttomuuteen liittyvät syyt tunnistetaan riittävän varhain.	Perhekeskustoiminta tukee lapsen kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Oulunkaaren ja kuntien yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa toimenpiteitä ja vastuutahoja.	Tiivis yhteistyö perhekeskuksen työntekijöiden/ verkoston kanssa: sivistysosasto, hyvinvointiosasto, perhepalvelut Neuvolakäyntien yhteydessä kartoitetaan ja tuetaan lapsen kasvua ja kehitystä sekä perheen jaksamista. Tarvittaessa otetaan mukaan laaja moniammatillinen yhteistyöverkosto HOP-hankkeen työntekijä toimii yhteistyössä oppilashuollon, neuvolan ja perhekeskuksen kanssa etsien tuen muotoja	Sivistysosasto Hyvinvointiosasto Perhepalvelut/ Neuvola	Perhekeskustoiminta siirtynyt Pohteen vastuulle. Ei kuulu HOP-hankkeen hyväksyttyyn hankesuunnitelmaan

	ennaltaehkäisyyn ja lasten oikeuksien toteutumiseen		
Oppilashuoltosuunnitelman (varhaiskasvatus, yhtenäiskoulu) mukaisen yksilöllisen oppilashuoltoasian vireillepano sekä koulutusta tukevista toimenpiteistä sopiminen.	Varhaiskasvatuksen henkilöstö tekee monialaista yhteistyötä lapsen ja perheen kokonaisvaltaisen hyvinvoinnin tukemiseksi.		Toteutunut
Ennaltaehkäisevä oppilashuoltotyö on monialaista ja poikkihallinnollista sekä tukee lasta yksilöllisesti.	HOP-hankkeen työntekijä toimii yhteistyössä oppilashuollon, neuvolan ja perhekeskuksen kanssa etsien tuen muotoja ennaltaehkäisyyn ja lasten oikeuksien toteutumiseen Koulu: Huolehditaan, että kouluilla on riittävä resurssi oppilashuoltoon ja pidetään kaikki suunnitelmat ajan tasalla. Tehdään yhteistyötä hyvinvointiosaston ja sosiaalitoimen kanssa ja yhteistyötä syvennetään sekä parannetaan entisestään. Oppilashuollossa mukana oleville järjestetään mahdollisuus koulutukseen ja lisätiedon hankkimiseen. HOP-hankkeen työntekijä toimii yhteistyössä oppilashuollon, neuvolan ja perhekeskuksen kanssa etsien tuen muotoja ennaltaehkäisyyn ja lasten oikeuksien toteutumiseen	Sivistysosasto Hyvinvointiosasto Perhepalvelut	Ei kuulu HOP-hankkeen hyväksyttyyn hankesuunnitelmaan Koulupsykologia ei ole ollut Vaalassa 04-12/23 Ei kuulu HOP-hankkeen hankesuunnitelmaan

	Perhepalvelut tekee yhteistyötä koulun ja oppilashuollon kanssa ja yhteistyötä kehitetään. Laaditaan oppilaskohtaisia toimintasuunnitelmia lasten hyvinvoinnin edistämiseksi.		
Lapset tuen polku selkeä kokonaisuus sekä toimii palveluohjauksen työvälineenä.	Hyvinvointiosasto osaltaan toteuttaa yhteistyössä viestinnän asiantuntijan kanssa tuen polkujen näkyväksi tekemisen nettisivuilla. Perhepalveluiden oma lapsen tuen polku on käytössä. Yhteydenottoihin ja ilmoituksiin vastataan nopeasti ja tukitoimia tarjotaan. Kaikkiin tilanteisiin pyritään löytämään lasta parhaiten tukevat ja lapsen edun mukaiset ratkaisut.	Hyvinvointiosasto Viestinnän asiantuntija Perhepalvelut Neuvola	Polkujen työstö on aloitettu 22, mutta niitä ei ole julkaistu. Perhepalvelut nykyään Pohteen toimintaa, yhdyspintatyön rakentaminen vielä kesken.
Perhe- ja sosiaalipalvelujen seudulliseen ohjaus- ja neuvontanumeroon yhteydenotto toimii matalalla kynnyksellä.	Palveluohjaus toimii osana perhepalveluja. Ohjataan ja kannustetaan yhteydenottoihin matalalla kynnyksellä. Palveluohjauksessa puheluita vastaanottavat sosiaalihuollon ammattilaiset. Neuvoja ja apua voi tiedustella monenlaisissa kysymyksissä. Seudullinen palveluohjaus tulee vanhemmille tietoon raskauden ajan kotikäynnillä ja äitiysneuvolan tarkastusten yhteydessä.	Perhepalvelut Neuvola Sivistysosasto Hyvinvointiosasto	Perhepalvelut Pohteen toimintaa, yhdyspintakanavien luonti kesken.

		Seudullinen palveluohjausnumero on varhaiskasvatuksen henkilöstöllä tiedossa. Sivistys- ja hyvinvointiosasto omalta osaltaan lisää tietoisuutta ohjaus- ja palvelunumerosta ja kannustaa matalan kynnyksen yhteydenottoon.		
Koulukiusaaminen vähenee ja lasten turvallisuuden tunne lisääntyy.	KiPu-ohjelma on käytössä, Vaalan oma koulukiusaamisen vastainen ohjelma.	KiPu-ohjelma käytössä ja yhteysopettajat nimetty	Sivistysosasto	Toteutunut
Lasten ja lapsiperheiden kotiseututietoisuus ja -kulttuuri lisääntyy ja vahvistuu.	Kotiseututietoisuuden ja -kulttuurin vahvistaminen (museovierailut, teemapäivät, kotiseutuhistoriaa valottavat esitelmät ja tapahtumat, kotiseuturetket yms.) yhteistyössä Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistyksen kanssa.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: kotiseutumuseo auki edelleen kesällä sunnuntaisin, syksyisin järjestetään kotiseuturetkiä pääsääntöisesti oman kunnan alueella. Nuorisopalveluissa huomioidaan kotiseututietoisuuden lisääminen toimintoja suunniteltaessa Verty-hankkeen perheretkikohteet valitaan niin, että retkillä vahvistetaan myös	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry Hyvinvointiosasto	Toteutunut Kulttuurikasvatussuunnitelman teko alkanut opinnäytetyönä. Verty-hanke päättyi 30.6.23

		kotiseututietoisuutta ja -kulttuuria Vaalan Kulttuuriklubi tuottaa tapahtumia ja toimintoja pohjautuen vahvaan paikallishistoriaan. Vahvistaa erityisryhmien asemaa ja tasa-arvoa.	Vaalan Kulttuuriklubi ry	Vaalan kulttuuriklubi: on ollut erilaisia tapahtumia esim Merirosvo-tapahtumia
--	--	--	--------------------------	--

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Vanhempia ja/ tai huoltajia autetaan ja tuetaan lapsen kasvuun ja kehitykseen sekä vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä ja perheen vuorovaikutuksessa riittävän varhain	Lapsen ja lapsiperheen tuen polku tekee näkyväksi eri vanhemmuuteen liittyvissä huolenaiheissa toiminnot ja palvelut.	HOP-hankkeen työntekijä tekee yksilöllistä työtä perheiden ja vanhempien tukena ja samalla voidaan tukea lasten hyvinvointia välillisesti! Tarjotaan olemassa olevia tukimuotoja ja pohditaan muuta perheen tarvitsemaa tukea ja sen toteuttamista hankkeen puitteissa. Neuvolan terveystarkastusten yhteydessä ohjataan asiakkaita eri palveluiden piiriin huolenaiheesta riippuen	Hyvinvointiosasto Perhepalvelut neuvola	Ei kuulu HOP-hankkeen hyväksyttyyn hankesuunnitelmaan. Neuvolapalvelut Pohteen vastuulla
	Vanhempainkoulua tarjotaan ja vertaistukiryhmien toimintaa kehitetään.	HOP-hankkeen työntekijä tekee yksilöllistä työtä perheiden ja vanhempien tukena ja samalla voidaan tukea lasten	Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue/Koulukuraattori	Ei kuulu HOP-hankkeen hankesuunnitelmaan

		hyvinvointia välillisesti! Tarjotaan olemassa olevia tukimuotoja ja pohditaan muuta perheen tarvitsemaa tukea ja sen toteuttamista hankkeen puitteissa. Ehkäisevän päihdetyön näkökulmasta vanhemmuuden vahvistaminen ja siinä tukeminen Ihmeelliset vuodet vanhemmuusryhmä Vanhempainkoulua tarjotaan neuvolassa ensi kerran 2-vuotis terveystarkastuksen yhteydessä. Laajojen tarkastusten yhteydessä kartoitetaan arjen haasteita ja ohjataan moniammatillisesti palvelujen piiriin.	Perhepalvelut Neuvola	
Kenenkään ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä Jokainen lapsi on arvokas omana itsenään	Lapsen yksinäisyyden tunnetta lievitetään ja itsetuntoa vahvistetaan.	HOP-hankkeen työntekijä tekee yksilöllistä työtä perheiden ja vanhempien tukena ja samalla voidaan tukea lasten hyvinvointia välillisesti! Tarjotaan olemassa olevia tukimuotoja ja pohditaan muuta perheen tarvitsemaa tukea ja sen toteuttamista hankkeen puitteissa. Suunnitellaan nuorisopalveluissa toimintoja, joilla voidaan lisätä	Hyvinvointiosasto Vaalan lapsi- ja nuorisokuoro Perhepalvelut, neuvola	HOP-hankkeen toimenpiteet kohdistuvat työikäisiin, ei kuulu kirjatussa muodossa HOP-hankkeen hankesuunnitelmaan

		yhteisöllisyyttä ja yhteenkuuluvuuden tunnetta. Kartoitetaan ja tarpeen mukaan kokeillaan myös yksilötoimintoja. Kuorotoiminta: otetaan kaikki hyvin vastaan kuoroleireillä ja luodaan yhteen kuuluvuuden tunnetta. Raskauden aikana kerrotaan varhaisen vuorovaikutuksen tärkeydestä ja terveystarkastusten yhteydessä tuetaan vuorovaikutusta, joka luo pohjan turvalliseen lapsuuteen ja itsetunnon kehittymiseen. Kannustetaan vanhempia huomioimaan lapsen vahvuudet, kehumaan kun asiat sujuvat.		
Elämänmuutoksissa ja kriiseissä palveluohjaus, tuki ja auttaminen on toimivaa	Lapsen tuen polku sekä perhekeskustoiminta tukee vanhemmuutta sekä lapsen kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Oulunkaaren ja kuntien yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa toimenpiteitä ja vastuutahoja.	Perheiden parhaaksi verkoston yhdistykset tukevat toimintaa ja osallistuvat resurssien ja omien tavoitteidensa mukaisesti	Perheiden parhaaksi verkosto	Verkostotoimintaa ei ole ollut vuonna 2023

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
---------	--------------	---------------------	------------	------------------

Lapsi opetetaan pitämään huolta elinympäristöstään.	Lapsi kunnioittaa luontoa ja sen moninaisuutta. Ympäristön kunnioittaminen näkyy arjen toiminnoissa. (koti, koulu, vapaa-aika) esimerkiksi koulun keväinen ympäristön siivouspäivä, jätteiden lajittelun opastus.	Lähiluonto yksi keskeinen varhaiskasvatuksen toimintaympäristö Hyvinvointiosasto: Luonto on läsnä tekemisessä ja toiminnassa, joita suunnitellaan lapsille ja nuorille. Viedään ja ohjataan lapsia luontoon ja luonnossa liikkumiseen. Aktivoidaan omaehtoista luonnossa oleilua ja järjestetään erilaisia tapahtumia luonnossa. Sivistysosasto: Koulu järjestää siivouspäivät/päivät. Hyvinvointiosasto järjestää siivouspäiviä. Nuorisotiloilla opetetaan kierrättämisen perusteet ja kierrättäminen on jokapäiväistä Verty-hankkeen asiakkaita kannustetaan liikkumaan koko perheellä. Asiakkaat oppivat hankkeen toiminnassa luonnon kunnioittamista, roskaamattomuutta sekä luontoliikunnan merkityksen omalle hyvinvoinnille. Kaikessa toiminnassa korostetaan luontoarvoa, elinkaariajattelua ja ekologisuutta. Järjestetään	Varhaiskasvatus Hyvinvointiosasto Sivistysosasto Hyvinvointiosasto Verty-hanke Vaalan Kulttuuriklubi ry	Toteutunut Toteutunut. Luontoa hyödynnetään ympäristönä monin tavoin. Toteutunut nuosotiloilla Toteutunut, VERTY-hanke päättynyt 06/23 Vaalan Kulttuuriklubi ry: toteutunut
--	---	---	---	--

		lapsiperheille tapahtumia eri luontokohteissa kunnan alueella. Järjestetään erilaisia työpajoja, tapahtumia ja tilaisuuksia, joissa kannustetaan lapsia luovaan ajatteluun ja toimintaan. Pyritään tuomaan toimintoja sivukylille ja vahvistetaan osallisuutta ja yhdenvertaisuutta. Kehitetään uusia toimintamuotoja sekä osallistutaan lastenkulttuuritoiminnan kehittämiseen kunnassa, FestiVaala konsepti tukee tätä ajatus- ja toimintamallia		
Kunnan kiinteistöt ovat lapselle turvallisia ja inspiroivia	Lasten ja nuorten toimintatilat ovat myös sisäilmaltaan turvallisia.	Tekninen osasto: sisäilmajoryssä säännöllinen seuranta ja toimenpiteiden miettiminen	Tekninen osasto	
	Kiinteistöt mahdollistavat lasten luovaa toimintaa ja he saavat osallistua kiinteistöjen suunnitteluun.	Nuorisotilalla lasten ja nuorten toiveet huomioidaan ja he saavat suunnitella tilojen sisustusta ja viihtyisyyttä sekä toiminnallista puolta.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Tilat ovat lasten ja nuorten näköisiä.			
	Aikuiset tukevat lasten turvallisuuden tunnetta omalla toiminnallaan.			Lasten työskentelevä henkilöstö toimii ko. periaatteen mukaan.
Monipuoliset ulkoilu- ja leikkialueet edistävät lapsen luovuutta, terveyttä ja hyvinvointia	Lapset osallistuvat alueiden ja sen käytön suunnitteluun	Tekninen osasto: seurataan suunnitellusti leikkipuistojen turvallisuutta ja kuntoa. Sahanrannasta tulossa esteetön uimaranta.	Tekninen osasto	

sekä ovat lapselle turvallisia.				
Tie- ja katualueet ovat turvallisia lapselle	Auraus, hiekotus ja valaistus ovat hoidettu. Edistetään kaikin tavoin poikkihallinnollisesti lapsen turvallista koulutietä/ kodin rooli ja kunnan rooli infran kehittämisessä nostetaan keskiöön	Tekninen osasto: liikenneturvallisuustyöryhmässä jäsenenä, yhteistyössä turvallisuuden edistäminen Katujen pinnoitusta jatketaan: sorateistä asfalttiteitä. Toimitaan aktiivisesti liikenneturvallisuustyöryhmässä ja järjestetään erilaisia liikenneturvallisuuteen liittyviä tempauksia ja tapahtumia lapsille ja nuorille. Liikenneturvallisuuskasvatus on osa nuorisotilatyöskentelyä.	Liikenneturvallisuustyöryhmä Tekninen osasto Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Lapsi omaksuu säännöllisen liikkumisen ja terveellisen elämisen mallin	Lasta kannustetaan liikkumaan koulumatkat ja muut arkiset matkat lihasvoimalla.	Tekninen osasto: pyöriteiden/ kevyenliikenteen väylien infra Hyvinvointiosaston koulumatkaliikuntaa edistäviä tapahtumia ja tempauksia. Pyritään vaikuttamaan huoltajien asenteeseen koulumatkaliikunnan tärkeydestä.	Tekninen osasto Hyvinvointiosasto	KÄPY-ohjelma hyväksytty

	Luontoliikunta osana perheiden yhteistä tekemistä. Perheillä on riittävä tietoa ja taitoa edistää vähäpäästöistä liikkumista ja elämistä.	Hyvinvointiosasto: Järjestetään koko perheen luontoretkiä ja tapahtumia luonnossa. Edistetään vanhempien yhteistä tekemistä lasten kanssa. Verty-hankkeen asiakkaita kannustetaan liikkumaan koko perheellä. Asiakkaat oppivat hankkeen toiminnassa luonnon kunnioittamista, roskaamattomuutta sekä luontoliikunnan merkityksen omalle hyvinvoinnille. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: kotiseuturetket luonnossa. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: toiminta kohdistuu koko perheeseen. Syksyisin tehty yksi luontoretki, jossa ulkoillaan. Keskustellaan neuvolassa liikunnan merkityksestä ja mahdollisuuksista. Kannustetaan perheitä yhteisen liikunnan pariin	Hyvinvointiosasto Verty-hanke Perhepalvelut/ neuvola	Toteutunut Toteutunut
	Lapsi voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa	Kehitetään lasten ja nuorten kulttuuritarjontaa. Kulttuuria ja taidetta pyritään tuomaan esille erilaisten tapahtumien kautta	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Lapselle tarjotaan puitteet ja mahdollisuus luovaan tekemiseen, ei tehdä valmiiksi vaan annetaan tilaa luovuudelle.		Koko verkosto	Toteutunut

	Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia tasavertaisesti nauttia taiteesta ja kulttuurista.	Kaikki ovat tervetulleita kuorotoimintaan. FestiVaaleille osallistutaan mahdollisuuksien mukaan. Koulu järjestää esim. konsertin tai muun kulttuuritapahtuman tai mahdollistaa pääsyn sellaiseen	Vaalan lapsi- ja nuorisokuoro Sivistysosasto	Toteutunut
	Osallistetaan lapset määrittelemään itse heille sopiva kulttuurihyvinvointi	Hyvinvointiosasto: Lapsia kuullaan ja kuunnella kulttuurihyvinvoinnin edistämiseksi.	Hyvinvointiosasto	Kulttuurikasvatussuunnitelman teko aloitettu
	Lasten ja nuorten tekemä taide tuodaan osaksi kuntalaisten arkea.	Kannustetaan luovaan tekemiseen ja tarjotaan siihen erilaisia mahdollisuuksia. Tuodaan lasten ja nuorten tekemää kulttuuria näkyväksi. Mietitään, voidaanko alueen luontoa hyödyntää siinä jotenkin, esim. runopuiston teko	Hyvinvointiosasto.	Luovaan tekemiseen kannustettu
	Selvitetään FestiVaala- ja Valentin Vaala -konseptin laajentamista myös lasten ja nuorten festivaaliksi	Brandstein oy, hyvinvointiosasto: suunnitellaan yhdessä lasten ja nuorten kanssa sisältöä tapahtumaan.	Brandstein Oy Hyvinvointiosasto	FestiVaala-viikolla sekä Valentin Vaalaan liittyen on ollut ohjelmaa lapsille omaa ohjelmaa, esim. lastenelokuvia

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Jokaisella lapsella on vähintään yksi mielekäs harrastus	Harrastamisen Suomen malli tukee lapsen harrastamista ja uusien lajeihin tutustumista.			Harrastamisen Suomen malli ei vielä täysin käytössä. Koulupäivän aikana on kerhotunti lapsille.
	Harrasteseteli / Harrastekummit koulutetaan nuoria alakouluikäisten harrastekummeiksi			
	Eri harrastamisen mahdollisuudet ovat näkyvillä nettisivuilla.	Pidetään nettisivut ajantasalla tarjolla olevista	Hyvinvointiosasto yhdessä viestinnän asiantuntijan kanssa	Harrastemahdollisuudet eivät vielä erikseen/ koottuina

		harrastusmahdollisuuksista. Pyritään tiedottamaan harrastusmahdollisuuksista myös somessa.		näkyvillä nettisivuilla, muuten tiedotus on aktiivista.
	Jokaisella lapsella on mahdollisuus harrastamiseen huolimatta asuinpaikasta tai taloudellisesta tilanteesta	Tarjotaan harrastusmahdollisuuksia niin, että myös kauempana asuvilla olisi mahdollisuus niihin osallistua. Ulotetaan toimintoja myös sivukylille. Hyödynnetään digitalisaatiota toimintojen suunnittelussa. HOP -hankkeen kautta perheitä tuetaan lasten harrastuksien mahdollistamiseksi. Joustava koulupäivä mahdollistaa harrastamisen jokaiselle yläkoululaiselle koulupäivän yhteydessä.	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto	Kerhoja tarjolla koulupäivän aikana ja välittömästi koulupäivän jälkeen. Ei erikseen lapsille suunnattua digitaalisaation keinoin toteutettua toimintaa. Ei kuulu HOP-hankkeen hankesuunnitelmaan ko.muodossa
Lapsi voi nauttia omasta, itselleni tärkeästä kulttuurista	Kulttuurihyvinvointi tukee lapsen koulunkäyntiä ja vapaa-aikaa.	Hyvinvointiosasto: kehitetään kulttuurinuokkaritoimintaa	Hyvinvointiosasto	Kulttuurikasvatussuunnitelman työstö aloitettu
Lapsella on mahdollisuus laadukkaaseen vapaa-aikaan	Lapsen ja perheen yhteistä aikaa tuetaan erilaisilla vapaa-ajan toiminnoilla	Hyvinvointiosasto: Kehitetään koko perheelle suunnattua vapaa-ajan toimintaa. Toimintaa, johon lapsi voi osallistua	Hyvinvointiosasto	Toteutunut

		vanhempansa kanssa ja kannustetaan yhteiseen tekemiseen ja yhteisen harrastuksen löytämiseen. Suunnitellaan ja toteutetaan yhteistyössä erilaisia vapaa-ajan toimintoja. Huomioidaan kulttuuri, liikunta, moottoriurheilu jne. Verty-hankkeessa asiakkaat tutustuvat monipuolisesti kunnan ja lähialueen luontokohteisiin ja retkeilyreitteihin, jotta voivat retkeillä niissä myös vapaa-ajallaan läheistensä ja perheidensä kanssa. Vaalan Kulttuuriklubi järjestää toimintaa ja tapahtumia, joihin voi ottaa osaa koko perheenä. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdisty ry ja Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry; järjestetään retkiä koko perheelle ja yhteistä toimintaa resurssien puitteissa.		Verty-hanke päättynyt 06/23
Digihyvinvointi tukee lapsen kasvua ja on tasapainoinen osa elämää.	Edistetään lapsen someturvataitoja ja digitaitoja	Neuvolakäyntien yhteydessä keskustellaan lapsen median käytöstä. Annetaan materiaalia ja ohjataan Neuvokas perhe- sivustolle	Perhepalvelut/ neuvola Varhaiskasvatus	

		Tuetaan lapsen digitaalista hyvinvointia		
--	--	--	--	--

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Vanhemmat toimivat niin, että lapsi tuntee olevansa arvokas ja hyväksytty, hänen itsetuntonsa vahvistuu.	Eri toimijat tunnistavat lapsen mielen hyvinvoinnin ja fyysisen terveyden haasteita mahdollisimman varhain -> tuen polku tekee näkyväksi.	Vahvan yhteistyön rakentaminen kunnan eri toimijoiden kanssa, yhteinen kasvatuksellinen vastuu, ajoissa puuttuminen, luottamus pohjan rakentaminen ja alakoululaisten kanssa, tukiverkoston luominen, aikaa nuorille, läsnäoloa, kuulemista. Kannustetaan puhumaan vaikeistakin asioista, ettei jää asioiden kanssa yksin. Kriisikouluttaminen, kouluttautumista ajoissa puuttumiseen ja ongelmien näkemiseen. Turvallisuuskouluttautumista. Yhteistyö nuorten työpajan kanssa. Ohjaajat tutuksi nuorille jo varhaisessa vaiheessa.	Hyvinvointiosasto	Poikkihallinnollista yhteistyötä tehty aktiivisesti Kriisikouluttautumista ei ole ollut. Työpajatoiminta päättynyt 08/23.
	Tiivis yhteistyö varhaiskasvatuksen/koulun ja perheiden välillä	Yhteistyötä tehdään saumattomasti	Sivistysosasto	Toteutunut
	Kaveritaitojen opettaminen, yksinäisyyteen puuttuminen varhaisessa vaiheessa	Yksin jäävien ja syrjäytymisvaarassa olevien aktivointi/ sopivan toiminnan löytäminen.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut

	Ryhmäyttäminen (myös aina kun ryhmään/luokkaan tulee uusi oppilas) , me-henki, koko kylä kasvattaa-hengen luominen Tunnetaitojen opettaminen ja niihin huomion kiinnittäminen jo pienestä asti	Vaalan Kulttuuriklubi: Ryhmäyttäminen. Yhdistys tukee ryhmäyttämistä Oulujärven Merirosvot tapahtumassa, erityisesti joukkuekilpailussa. Mahdollisuus tehdä tarjouksia ryhmäytymispäivistä pientä maksua vastaa. Vaalan lapsi- ja nuorisokuoro osallistuu ryhmäyttämiseen osaltaan. Hyvinvointiosasto: järjestetään ryhmäytymispäiviä. Lisäksi järjestetään erilaisia yhteisen toiminnan päiviä lapsille ja nuorille, joissa yhdessä tekemisen merkitys korostuu. Ryhmäyttäminen kuraattorin toimesta aina pyydettyäessä/sovittaessa, vaikka jokaiselle luokalle Ryhmäytyminen järjestetään ainakin 7.luokkalaisille Lapsen tunnetaitojen kehittymistä tuetaan ja harjoitellaan tietoisesti Tunnetaitojen opettaminen on kuraattorin yhteisöllistä työtä	Vaalan Kulttuuriklubi Vaalan lapsi- ja nuorisokuoro Hyvinvointiosasto Koulukuraattori Sivistysosasto Varhaiskasvatus	7-luokkalaisille on järjestetty ryhmäytymispäivä. Yhdessä tekemisen merkitys on läsnä kaikessa toiminnassa, samoin tunnetaitojen vahvistaminen ja oppiminen. Toteutunut
--	--	---	--	---

		ja ennaltaehkäisevää toimintaa lapsille ja nuorille. Toteutuu pyydettyäessä.		
Vanhemmat tukevat, että lapsi löytää omat vahvuutensa ja mielenkiinnon kohteensa	Erilaisuuden ja yksilöllisyyden arvostaminen	Opetussuunnitelmasta nouseva päivittäinen toimintatapa	Sivistysosasto	
	Kaikilla tulisi olla elämässään vähintään yksi turvallinen aikuinen: aikuisten herkkäkorvaisuuden vahvistaminen	HOP -hankkeeseen osallistuvia vanhempia rohkaistaan osallistumaan tapahtumiin, jotka ovat suunnattu kouluikäisten vanhemmille. Perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille tarjotaan koulutusta ja valmennusta hankkeen avulla. Toimitaan nuorisopalveluissa turvallisena aikuisena	Hyvinvointiosasto	HOP-hankkeen työntekijä aloittanut 8/23. Suunnitelmia ja toteutusta jatketaan ja tarkennetaan 2024.
	Vanhempainkoulu	HOP -hankkeeseen osallistuvia vanhempia rohkaistaan osallistumaan tapahtumiin, jotka ovat suunnattu kouluikäisten vanhemmille. Perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille tarjotaan koulutusta ja valmennusta hankkeen avulla.	Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue, kuraattori	HOP-hanke ei ole mukana vanhempainilloissa eikä vanhempainkouluissa
	Vanhempainillat	Ihmeelliset vuodet vanhemmuusryhmä alkaa 10/22 etäryhmänä Ainakin yksi yhteinen vanhempainilta järjestetään, mahdollisesti myös erikseen luokkakohtaisina.	Sivistysosasto	Toteutunut

	Lapsi- ja nuorisotyö, harrastusmahdollisuudet, leikkikaverin löytäminen myös vapaa-ajalla	Tarjotaan erilaisia toimintoja, joista lapsen tai nuoren on mahdollista valita mieleistään vapaa-ajan toimintaa	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Lapsen/koko perheen tilanteen huomiointi aina, kun perheen aikuinen tulee johonkin palveluun.	HOP -hankkeeseen osallistuvia vanhempia rohkaistaan osallistumaan tapahtumiin, jotka ovat suunnattu kouluikäisten vanhemmille. Perheiden kanssa työskenteleville ammattilaisille tarjotaan koulutusta ja valmennusta hankkeen avulla. Koko perheen huomiointi eri palveluissa ja kerhoissa. Kartoitusta, ohjausta ja opastusta. Mielen hyvinvoinnin parantamista. Verty-hanke järjestää kohderyhmälleen (työttömät ja työttömyysuhan alaiset) ja heidän perheilleen suunnattuja retkiä. Kaikenikäisten kerhoissa huomioidaan koko perhe ja puututaan, jos huomataan huolenaiheita ja viedään	Hyvinvointiosasto Verty-hanke	HOP-hankkeen työntekijä aloittanut loppuvuodesta -23, suunnitelmia ja kehitystyötä jatketaan 2024

		asioita/ toiveita eteenpäin kunnassa		
--	--	--------------------------------------	--	--

Elintavat ja terveyskäyttäytyminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Lapsi omaksuu terveelliset elintavat	Joukkoruokailu tukee lapsen terveellisten elintapojen omaksumista.	Vahvistetaan lapsen terveellisten ravintotottumusten kehittymistä. Kouluruokailu on tärkeä osa lapsen ja nuoren koulupäivää	Varhaiskasvatus Sivistysosasto Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Lapselle tarjotaan laadukasta lähi- ja luomuruokaa ja hän oppii arvostamaan sitä	Nuorisotyössä tarjoillaan terveellistä ruokaa ja välipalaa Ehkäisevää päihdetyötä tehdään monialaisesti, kaikki ovat ept-työntekijöitä! ->Järjestetään koulutusta työntekijöille. Suojaavien tekijöiden esille nostaminen, niiden vahvistaminen! Juteltasko-tunnit 5.lk ja heidän vanhemmat	Nuortenilloissa huomioidaan terveelliset elintavat ja ravitsemusterveyden edistäminen Ohjataan vanhempia terveellisiin elämäntapoihin jo raskausaikana. Lapsen terveystarkastuskäynneillä keskustellaan terveellisestä ruokailusta, liikunnasta ja unesta. Juteltasko tunnit yhteistyössä kuraattorin ja etsivän nuorisotyöntekijän kanssa	Perhepalvelut, neuvola Perhepalvelut, neuvola	Toteutunut nuortenilloissa. Perhepalvelut Pohteen toimintaa.
	Elintapaohjaus ja liikuntaneuvonta tukee perheen terveellisiä elintapoja ja kannustaa liikkumaan.	Ehkäisevän päihdetyön merkitys! Koulutusta järjestetään työntekijöille sekä myös vanhemmille.	Hyvinvointiosasto	Juteltasko-tunnit toteutuneet.

		Kaikilla neuvolakäynneillä käsitellään yksilöllisesti ruokailuun ja liikuntaan liittyviä asioita HOP -hankkeeseen osallistuvia perheitä ohjataan ja rohkaistaan osallistumaan olemassa olevaan toimintaan Elintapaohjausta ryhmämuotoisesti kokeillaan nuorille		Neuvolatoiminta Pohteen vastuulla. HOP-hankkeen työntekijä aloittanut loppuvuodesta 2023. Toimintaa jatketaan 2024.
Lapsi liikkuu vähintään kolme tuntia päivässä	Erilaiset järjestöyhteistyössä toteutetut tempaukset/tapahtumat kannustavat liikkumaan.	Tuetaan ja kannustetaan omaehtoiseen liikkumiseen. Järjestetään ohjattua liikunnallista toimintaa. Järjestetään omaehtoista liikkumista tukevia tempauksia kuten pyöräsuunnistus jne. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdisty ry ja Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: luontoretellä kannustetaan liikkumaan. Kotiseutumuseolla järjestetään kesäisin museon aukioloaikoina myös	Hyvinvointiosasto	Ohjattua liikunnallista toimintaa järjestetty hyvinvointiosastolla. Pihatapahtumat eivät ole toteutuneet museolla.

		teematapahtumia, esim. leikkejä pihalla		
	Lähiliikuntapaikat ja liikuntamahdollisuudet on tehty näkyväksi.	Vaalan Kulttuuriklubi: Tapahtumamme ja toimintamme ovat suurelta osin luonnossa/ ulkotiloissa, kehitämme edelleen eri toimintamuotoja, jotka kannustava liikkumaan lähiluonnossa mm. aarrejahti ja joulupolku	Vaalan Kulttuuriklubi	Toteutunut
	Perheliikuntaa tuetaan maksuttomilla yhdistysten salivuoroilla.			
	Uintiliput Rokualle edullisempia kuntalaisille		Hyvinvointiosasto	
	Tarjolla on riittävästi liikuntaharrastusmahdollisuuksia, niissä kuullaan lasten toiveita	Koulu järjestää kerhotoimintaa	Sivistysosasto	
				Toteutunut

Taloudellinen hyvinvointi

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Jokaisella lapsella on lähtökohdistaan riippumatta tasavertaiset mahdollisuudet hyvään elämään	Maksuton varhaiskasvatus säilyy Lapsella on taloudellisesta tilanteesta huolimatta mahdollisuus harrastaa - etuudet ja tuet harrastamiseen ovat saavutettavia	Tarjotaan maksutonta harrastustoimintaa HOP -hankkeessa tehdään perheille tutuksi palveluja, mahdollisuuksia tukea lasten ja perheiden harrastamista. Ollaan mukana Vaala-setelin	Sivistysosaston tahtotila on tämä! Hyvinvointiosasto	Toteutunut HOP-hankkeen työntekijä aloittanut 08/23, jatkuu 2024.

		kehittämisessä perheiden parhaaksi. Vaalan Kulttuuriklubi: tapahtumat ja toiminnot ovat maksuttomia ja vahvistavat yhdenvertaisuutta Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry ja Vaalan Kehitysvammaisten Tuki ry: lapsille ja perheille suunnatut tapahtumat ja retket ovat maksuttomia.	Vaalan Kulttuuriklubi	Vaalan Kulttuuriklubi: toteutunut
	Harrastamisen Suomen malli tukee tasavertaisia mahdollisuuksia harrastaa Etäharrastusmahdollisuuksien kehittäminen ja käyttöönotto Perheet tuntevat käytettävissään olevat etuudet ja tuen muodot Yhdistysten toimintaa tuetaan lasten harrastustoiminnan edistämisessä Selvitellään Vaala-setelin käyttöönottoa	Ohjataan perheitä ja annetaan tietoa eri tukimuodoista sekä etuuksista ja opastetaan niiden haussa mahdollisuuksien mukaan Vaala-setelin kehittelyä jatketaan	Hyvinvointiosasto	Toteutunut

--	--	--	--	--

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Lapsi tulee kuulluksi häntä koskevissa asioissa	Lapsiparlamentti on keskeinen osa kunnan vaikuttamistoimielinten toimintaa: lapsen näkemyksiä kerätään erilaisilla toiminnallisilla menetelmillä	Kehitetään lapsiparlamenttitoimintaa	Hyvinvointiosasto	Lapsiparlamentti ei ole ko- nimellä kokoontunut
Lapsella on mahdollisuus vaikuttaa elinympäristöönsä	Lasten osallisuutta edistetään yhdessä vanhempien kanssa lapsen (perheen) elinympäristössä	HOP -hanke tukee perheiden osallisuutta yksilöllisen tuen tarjoamisen kautta. Lapsia osallistetaan toiminnan suunnittelussa.	Varhaiskasvatus	HOP-hankkeen toimenpiteet eivät kohdennu suoraan lapsiin.
Lapsi on tärkeä osa yhteisöä	Lasten/nuorten vartti kunnanpäättäjille (-valtuusto), lapsien ajatukset/kehittämisehdotukset huomioidaan heitä koskevia päätöksiä tehtäessä.	Nuorisoneuvosto on mukana suunnittelemassa lasten/nuorten/ päättäjien yhteistä toimintaa		Nuorisoneuvostossa vain muutamia aktiivisia toimijoita

Jokaisella nuorella on lähtökohdistaan riippumatta tasavertainen mahdollisuus hyvään ja mielekkääseen elämään ja arkeen.

Kasvu, oppiminen, kasvuyhteisöt

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Nuorella on yksilöllisiä tarpeita tukeva laadukas koulutus	Tukioppilastoimintaa kehitetään ja jatketaan yhtenäiskoululla	Mahdollistetaan tukioppilastoiminta ja ohjaavat opettajat nimetty		Toteutunut
	Ennaltaehkäisevä oppilashuoltotyö/opiskelijahuoltotyö on monialaista ja poikkihallinnollista sekä tukee nuorta yksilöllisesti.	Yhteisöllinen työ on parasta ennaltaehkäisevää työtä kuraattorin näkökulmasta. Luokka ja muu yhteisötyö toteutuu.	Sivistysosasto	Toteutunut
	Koululla tehtävää nuorisotyötä kehitetään	Ennaltaehkäisevä oppilashuoltotyö on ennen kaikkea yhteisöllistä työtä, jota kehitetään jatkuvasti ja tulee näin yksilöittäin hyväksi.	Koulukuraattori	Toteutunut
	Perusnuorisotyö: Nuoren kasvua tukevaa nuorisotilatoimintaa kehitetään. Nuorisotilatoiminnan kehittämisessä osallistetaan nuoria toiminnan suunnitteluun. Nuorisotilatoiminnan aukioloajat vastaavat nuorten tarpeisiin.	Nuorisopalvelut resurssien mukaan mukana kerhotunneissa, kehitetään muita toimintamalleja koulunuorisotyön kehittämiseksi.	Hyvinvointiosasto	
Kouluhaluttomuuteen liittyvät syyt tunnistetaan		Etsivä nuorisotyöntekijä on säännöllisesti	NOP verkosto	Toteutunut

		yläkoululla ja lukiolla nuorten tavoitettavissa		Toteutunut, etsivä on ollut tavoitettavissa myös koululla.
	Oppilashuoltosuunnitelman (yhtenäiskoulu) mukaisen yksilöllisen oppilashuoltoasian vireillepano sekä koulutusta tukevista toimenpiteistä sopiminen	Koulutusta tarjolla oppilashuollossa oleville henkilöille	Sivistysosasto	
Koulukiusaaminen vähenee ja nuoren turvallisuuden tunne lisääntyy	Yhtenäiskoululla käytössä kiusaamiseen puuttumisen KiPu-malli	Malli on käytössä ja yhteysopettajat nimetty	Sivistysosasto	Toteutunut
Nuoren elämänhallintataidot vahvistuvat	Toimiva Nuoren tuen polku ja perhekeskustoiminta tukee nuoren kasvua ja kehitystä sekä oppimista. Oulunkaaren ja kuntien yhteinen lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma kuvaa toimenpiteitä ja vastuutahoja.	HOP -hankkeen kanssa voi tehdä yhteistyötä työparina ja saada koulutusta ammattilaisille mm. taloudellisten asioiden puheeksiottamiseen. Tuen polkuja tehdään näkyväksi – selvitetään mahdollisuutta kehittää polkua hyvinvointialueen kanssa.	Hyvinvointiosasto	HOP-hankkeen toiminta alkanut loppuvuodesta, jatketaan 2024. HOP-hanke on tehnyt työparityötä etsivan niorisotyöntekijän kanssa. Pohde aloittanut toiminnan, yhdyspinnat vielä osin muodostumassa.
	Perhe- ja sosiaalipalvelujen seudulliseen ohjaus- ja neuvontanumeroon yhteydenotto toimii matalalla kynnyksellä.		Kaikki tiedottavat mahdollisuuksien mukaan	Pohteen toiminta alkanut, yhteystietojen saamisessa ollut haastetta
	Monialaista ehkäisevää päihdetyötä koululla, nuorisotyössä sekä muissa nuorten palveluissa. Työntekijöiden kouluttautuminen. Nostetaan esille	Ehkäisevä päihdetyö on osa nuorisotyötä. Tehdään työtä näkyvämmäksi	Hyvinvointiosasto Koulukuraattori	Toteutunut

	ja pyritään toiminnoissa vahvistamaan suojaavia tekijöitä. Vaalan ehkäisevän päihdetyön ohjelma 2021 - 2025	kouluttautumalla ja yhteistyöllä. Nuorten työpaja: Henkilöstön kouluttautuminen päihhteisiin liittyen Toteutetaan ept:tä etsivässä nuorisotyössä, Juteltasko-oppituntien pitäminen kuraattorin kanssa 5-6 luokille, käynnistetään nuuska-agentti toimintaa HOP-hankkeen kanssa voi tehdä yhteistyötä työparina ja saada koulutusta ammattilaisille mm. taloudellisten asioiden puheeksiottamiseen Ept tehdään yhdessä moniammatillisena tiiminä, koulutetaan tarvittaessa henkilökuntaa. Koululla pidetään ehkäisevän päihdetyön oppitunteja	Sivistysosasto	Nuorten työpajatoiminta päättyi kesällä 23 Juteltasko-tunnit toteutuneet Nuuska-agentti toimintaa ei ole käynnistetty
Nuorten kotiseututietoisuus ja -kulttuuri lisääntyy ja vahvistuu	Kotiseututietoisuuden ja -kulttuurin vahvistaminen (museovierailut, teemapäivät, kotiseutuhistoriaa valottavat esitelmät ja tapahtumat,	Nuorisopalvelut on mukana vahvistamassa kulttuuri- ja kotiseututietoisuutta.		Nuorisopalvelut toimineet tavoitteen mukaisesti

	kotiseuturetket yms.) yhteistyössä Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistyksen kanssa.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistyksen ydintoimintaa		
Ajanmukaiset ja toimivat harrastetilat tukevat nuorten harrastamista	Satsataan seuratoimintaan ja harrastetiloihin Kaikille avoin olohuone-toimintaa järjestetään uusissa nuorisotiloissa. Kiertävä olohuone kokoontuu sivukylillä	Tuodaan seuratoimintaa tutuksi ja kannustetaan nuoria seuratoimintaan. Kartoitetaan harrastetiloja. Osallistetaan nuoria harrastetarpeiden ja -tilojen osalta, jotta pystyttäisiin luomaan tarvetta vastaavia puitteita. Etsitään yhdessä toimintamalleja eri harrastusten toteuttamiseen. Kehitetään seuratoimintaa yhteistyössä aluejärjestön ja yhdistysten kanssa, jotta saadaan nuorille heidän toiveitaan vastaavia harrastuksia.	Hyvinvointiosasto	Liikunnanohjaajaa ei ole ollut kunnassa vuonna -23. Vapaa-ajanohjaaja aloittanut vasta 12/23. Yhteistyötä ollut jonkin verran PopLin kanssa Nuoria aikuisia on käynyt jonkin verran Olohuone-toiminnassa, jota järjestetty myös sivukylillä.
Osallistetaan nuoria harrastetoiminnan ohjaamiseen				
Etsivän nuorisotyön ja nuorten työpajan yhteistyö tukee nuorta kokonaisvaltaisesti.		Etsivän ja nuorten työpajan yhteistyö on tiivistä, yhdessä pidetään Monday-kahveja, ryhmiä, leirejä.	Hyvinvointiosasto	Etsivän toiminta toteutunut, työpajatoiminta lakannut kesällä 23 henkilöresurssipulasta johtuen.

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Vanhempia ja/ tai huoltajia autetaan ja tuetaan nuorta kasvuun ja kehitykseen sekä vanhemmuuteen liittyvissä kysymyksissä ja perheen vuorovaikutuksessa riittävän varhain	Koulun ja kodin yhteistyön kehittäminen, vanhempainillat, vanhempainyhdistys	Kodin ja koulun yhteistyö on saumatonta, ainakin yksi vanhempainilta järjestetään	Sivistysosasto	Toteutunut
	Kehitetään Vanhempainkoulua murrosikäisten vanhemmille diginä	Ihmeelliset vuodet - vanhemmuusryhmä on tällä hetkellä noin 12-vuotiaaseen saakka. Koulutus ei ole sitä vanhempien lasten vanhemmille. Kehitetään joku muu koulutus 13-vuotiaiden ja siitä ylöspäin olevien lasten vanhemmille.		
	Wilman kautta jaettavat tietopläjäykset esimerkiksi mitä teen, kun nuori ei syö jne.			
	Koulukopparitoimintaa jatketaan ja toiminnasta tiedotetaan		Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Kenenkään ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä	Yksinäisten nuorten tilanteisiin puututaan herkemmin (esim. etsivä nuorisotyö), koulutusta nuorten parissa toimiville yksinäisyydestä	Nuorisopalveluissa huomioidaan erityisesti yksinäisyyttä tuntevat nuoret – tarjotaan yksilö- ja pienryhmätoimintaa Nuorten Työpajan ja etsivän nuorisotyön nuorten yksilöllinen ohjaaminen tunteiden käsittelyyn, sosiaalisissa	Hyvinvointiosasto	Toteutunut (esim torstai-klubit ja discord)

		tilanteissa ja ystävien löytämiseen		
	Kehitysvammaisten nuorten kohtaamispaikkatoimintaa kehitetään koskettamaan kaikkia tuen tarpeessa olevia nuoria.	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki nettikahvila ja vertaistuki-illat, retket		
Jokainen nuori on arvokas omana itsenään	Nuorten kehitysvammaisten perheiden vertaistukiryhmätoiminta toteutetaan	Vaalan Kehitysvammaisten Tuki nettikahvila ja vertaistuki-illat, retket		
	Laajennetaan ymmärrystä seksuaalivähemmistöistä	Seksuaalikasvatus on osa koulun opetussuunnitelmaa	Sivistysosasto	
Elämänmuutoksissa ja kriiseissä tuki on nopeaa ja toimivaa	Koulun oppilashuollon toiminta on (kriiseissä) nopeaa ja toimivaa	Koulutusten organisointi, kehitetään uusi toimintamalleja, koska kuraattorin resurssi käytettävissä 3 pvnä viikossa	Hyvinvointialue, sivistysosasto	
	Nuoria oppivat käyttämään Oulunkaaren sähköiset mielenterveys- ja päihdepalvelut-sivustoa sekä Nuortenmielenterveystalo.fi:n omahoito-sivustoa.	Nuorten työpajalla ja etsivässä nuorisotyössä saa ohjausta sähköisten palveluiden käyttöön.		Toteutunut
Digihyvinvointi tasapainoinen osa nuoren elämää	Digihyvinvoinnin edistäminen someturvataitoja kehittämällä. Tuetaan nuoria puuttumaan somekiusaamiseen sekä opetetaan nuorille turvataitoja. Opetetaan nuorille vastuullista somekäyttäytymistä.	Ohjeistetaan vastuulliseen somekäyttäytymiseen ja pyritään itse olemaan siinä esimerkillisiä.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Tuen polku	Nuoren tuen polku tulee tutuksi koulun henkilökunnalle, nuorille ja nuoren perheelle ja muille kuntalaisille.	Nuorisopalvelut osaltaan tekee tunnetuksi.	Hyvinvointiosasto	Tuen polkujen kehitystyö aloitettu, jatkuu 2024

		HOP-hanke on mukana tekemässä näkyväksi ja edelleen kehittämässä tuen polkua		
--	--	--	--	--

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Nuori osaa pitää huolta elinympäristöstään	Nuoria osallistetaan suunnittelemaan kuntakeskuksen viihtyisyyttä	Kuntakeskuksen viihtyisyyden lisäämisessä pyritään kuulemaan ja osallistamaan nuoria. Mietitään pystytäänkö viihtyisyyttä lisäämään esimerkiksi kulttuurin ja taiteen keinoin Nuoria osallistetaan suunnittelemaan kuntakeskuksen viihtyisyyttä. Nuorten työpajalla on otettu vastuuta Ahmalan alueen viihtyisyyden lisäämisestä. Pyrimme aikaajoin tuomaan ns väriä kylänraitille, esim talvella lumiveistoksia, jäälyhtyjä tms.	Hyvinvointiosasto	Nuoria kuullaan ja osallistetaan, ko sisältö ei vielä ole täysin toteutunut
	Nuoret ymmärtävät kierrättämisen merkityksen koululla ja nuorisotiloilla	Tietoisuuden lisääminen kierrättämisen merkityksestä. Nuorisotiloilla kierrätetään ja kierrättäminen osa normaalia arkea.	hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Nuoret oppivat pitämään huolta ympäristöstään esim. osallistumalla siivoustalkoisiin	Nuorisotiloilla siivotaan oman tekemisen jäljet Siivoustalkoot järjestetään koulun toimesta kessan vuodessa keväällä	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto	Toteutunut

Kunnan kiinteistöt ovat nuorelle turvallisia ja inspiroivia myös sisäilmaltaan	Nuoret suunnittelevat nuorisotilan/ nuorten työpajan toiminnallisuuden	Nuorilta kerätään toiveita nuorisotyön suunnittelua varten.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Turvallisen liikennekulttuurin edistäminen	Turvallisen liikkumisen, liikenne- ja mopoilukulttuurin edistäminen	Liikenneturvallisuuskampanjat ja -keskustelut, skootterikokeilu hyvinvointiosastolla	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Koulupoliisin tietoisuus säännöllisesti.	Koulupoliisi vierailee vuosittain ja tarvittaessa useamminkin	Sivistysosasto	Toteutunut
Nuori voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa	Koulun kerhotoiminnan kehittäminen	Tarjotaan nuorille liikunnallista aktivoivaa harrastustoimintaa koulupäivän aikana. Nuorisotyö on mukana toteuttamassa koulun kerhotoimintaa. Joustavan koulupäivän yhteydessä järjestetään kerhotoimintaa	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto	Toteutunut
	Nuorten työpajatoiminta tukee nuoren kulttuurihyvinvointia ja luontosuhdetta		Hyvinvointiosasto	Työpajatoiminta päättynyt kesällä 23 henkilöstöpulan vuoksi
	Nuorille tarjotaan mahdollisuuksia tasavertaisesti nauttia taiteesta ja kulttuurista, liikunnasta ja luonnosta.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry ja Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.: retket luontoon ja syysretket lähiympäristöön	Yhdistykset Hyvinvointiosasto	Vaala-setelin selvitystyötä jatkettu, uudelleen arviointia tarvitaan, onko alkuperäisessä muodossaan ajankohtainen
	Osallistetaan nuoret määrittelemään itse heille sopiva kulttuurihyvinvointi	Kehitetään Vaala-seteliä nuorten tarpeeseen HOP -hankkeen asiakkaiden osalta Kehitetään nuorisokulttuuritoimintaa yhteistyössä nuorten kanssa.	Sivistysosasto	

		Mietitään keinoja, joilla voidaan tuoda taidetta, kulttuuria ja luontoa osaksi nuorten arkea. Tarjotaan kulttuuritapahtumaan osallistuminen joko koululla tai käymällä tapahtumassa muualla		
Nuorilla on hyvät asumisen mahdollisuudet	Tietoa saataville asumisen tuen eri muodoista Nuorten tuetun asumisen muotoja selvitellään osana asuntopoliittista strategiaa	Nuorten työpajan keskeinen tehtävä Asumisen eri muodot. yhteisöllinen asuminen ja siihen satsaaminen.	hyvinvointiosasto osaltaan	Työpajatoiminta lakannut 08/23
Nuori arvostaa Vaalan luontoa	Nuoret tutustuvat elinympäristöönsä ja asuinalueeseensa	Järjestetään ohjattua toimintaa eri kohteissa. Mm. kiertävät nuortenillat eri teemoilla. Kehitetään liikkumismahdollisuuksia ja edistetään liikkumisella kotiseututietoisuutta. Nuorten työpajalla pyritään siihen, että jokainen löytäisi myös uusia puolia omasta elinympäristöstään Kuluvana lukukautena yläkoulun monialainen oppimiskokonaisuus käsittelee kotiseutuun tutustumista. 1. – 2. luokilla aiheena on lähiympäristö ja luonto.	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto	Toteutunut

--	--	--	--	--

Työ ja toiminta

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Nuorten työelämävalmiuksien parantaminen	Nuorten työpajatoimintaa kehitetään, jotta voidaan vastata paremmin vaalalaisten nuorten opiskeluun ja työllistymiseen liittyviin tuen tarpeisiin yksilöllisesti. Esimerkiksi mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavien nuorten (16-24v) määrän seuraaminen ja siihen reagointi, ja näiden nuorten tukeminen. Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten tavoittaminen ja palveluiden piiriin saaminen	Nuorten työpajatoimintaa kehitetään, jotta voidaan vastata paremmin vaalalaisten nuorten opiskeluun ja työllistymiseen liittyviin tuen tarpeisiin yksilöllisesti. Pajatoimintaa on voimakkaasti muutettu ja kehitetty vuoden 2021-2022 aikana yksilöllisemmän työskentelyn suuntaan ja siitä on tullut hyvää palautetta. Nuoret hakeutuvat herkemmin palveluiden piiriin, kun saavat ns puskaradion kautta kuulla, että pajalla voi saada yksilöllistä apua, eikä tarvitse välttämättä olla muiden kanssa tekemisissä (ryhmässä toimiminen on ohjelmassa vain osalla nuorista, jos se on tavoitteiden mukaista). Nuorten ongelmat ovat yksilöllisiä, joten pelkkä isona ryhmänä toimiminen vain pitkittää nuoren hankalaa tilannetta, jos ryhmässä ei nuori pysty tuomaan omia asioitaan ja ongelmiaan esille. Usein	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto	Työpajatoiminta päättynyt kesällä 23 Etsivä nuorisotyö osaltaan vastannut tähän.

		yksilötyöskentelyllä saadaan ns vauhtia tilanteen parantumiseen, ryhmätyöskentelyä voi olla sitten lisänä tai ns jatkona yksilötyöskentelylle. Nuorten työpajalla on elokuun loppuun mennessä ollut vuonna 2022 jo 17 asiakasta, mikä suurempi määrä kuin aiempina vuosina. Olemme saaneet hyvin nuoria elämässään eteenpäin, opiskelemaan, töihin tai nuorelle oikeiden palveluiden piiriin (esim mt ja päihdepalvelut) ja tarvittaessa pajalla ollaan oltu pitkäkin jakso. Yhteistyössä mukana HOP -hanke. Koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret kohderyhmää. Hanketyöntekijä voi toimia työparina tarpeen mukaan. Etsivä nuorisotyö mukana toteuttamassa Monialaiset oppimiskokonaisuudet järjestetään vuosittain		
	Yläkoululla toteutetaan joka 3-vuosi yrittäjyyttä edistävä monialainen kokonaisuus			

		opetussuunnitelman viitoittamalla tavalla		HOP-hankkeen työntekijä aloittanut loppuvuodesta, jatketaan vuonna 2024
Nuorten kesätyöhalukkuuden lisääminen	Nuoren työelämävalmiuksia edistetään kesätyöllistämisellä Nuoren työllistymistä kehitetään yhdistys- ja yritysyhteistyöllä Nuoren tietoisuutta paikallisista työnantajista ja yritystoiminnasta lisätään 4 H:n nuorten työelämävalmiuksia lisääviä toimia tehdään näkyväksi, esimerkiksi	Koulutuksen ulkopuolelle jääneiden nuorten tavoittaminen ja palveluiden piiriin saaminen. Nuorten työpajalla on elokuun loppuun mennessä ollut vuonna 2022 jo 17 asiakasta, mikä suurempi määrä kuin aiempina vuosina. Nuorten työpajan mainetta on saatu paremmaksi, aiemmin on koettu että paja on päihdeongelmaisten kokoontumispaikka, nyt tämä käsitys on kovaa vauhtia muuttumassa. Oppilaidet TET-jaksot ovat osa paikalliseen yritystoimintaan tutustumista		Kesätyöpaikkoja ollut tarjolla ja tietoa kesätyöllistymisestä jaettu.

	ajokortti työelämään tai 4H yrittäjäys Lisätään nuorten tietoa 4H yrityssetelistä 4 H:n nuorten työllistämistä edistäviä toimia edistetään	Yhteistyössä mukana HOP -hanke. Koulutuksen ulkopuolella olevat nuoret kohderyhmää. Hanketyöntekijä voi toimia työparina tarpeen mukaan. Nuoren työelämävalmiuksia edistetään kesätyöllistämällä. Vaalan kunnan kanssa neuvotellaan, miten vajaalla työkunnollakin voisi pajanuori työllistyä edes muutamiksi tunneiksi viikossa kesän 2023 aikana. Työkunto ei riitä vielä useallakaan täyteen työviikkoon. Nuori voi tienata n.300 e kuukaudessa työttömyyskorvauksen päälle (tarkoittaa vain vähäistä tuntimäärää per viikko) ja tämä olisi monella nuorella tavoiteltava asia, sekä voinnin riittämisen, että toimeentulon parantumisen kannalta. Itseluottamukselle ja omanarvon tunnolle olisi suuri merkitys näyttää sekä itselle, että muille, että työkuntoa on kuitenkin vielä jäljellä ja sopivasti tuettuna pienimuotoinen oikea palkkatyö sitä tukisi lisää.		
--	---	---	--	--

		Nuoren työllistymistä kehitetään yhdistys- ja yritysyhteistyöllä Nuoren tietoisuutta paikallisista työnantajista ja yritystoiminnasta lisätään nuorten työpajan asiakkaille. Lisätään nuorten työpajan nuorten tietoa 4H yrityssetelistä		
--	--	---	--	--

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Jokaisella nuorella on vähintään yksi harrastus	Harrastamisen Suomen malli tukee nuorten harrastamista ja uusin lajeihin tutustumista.			
	Harrastusmahdollisuudet on tehty näkyväksi nettisivuille ja helposti löydettäväksi viestinnällisesti.	Kehitetään liikunta-asioiden näkyvyyttä ja saatavuutta nettisivuilla sekä panostetaan markkinointiin.	Hyvinvointiosasto Viestinnän asiantuntija	Kehitteillää
Nuorella on mahdollisuus laadukkaaseen vapaa-aikaan	Jokaisella nuorella on mahdollisuus harrastamiseen huolimatta asuinpaikasta tai taloudellisesta tilanteesta.	Etsivä nuorisotyöntekijä aktivoi asiakkaitaan harrastusten pariin		Toteutunut
	Nuorilla on tasavertainen mahdollisuus liikunnan harrastamiseen	HOP-hankkeen asiakkaille mietitään ratkaisuja ja kehitetään Vaala-seteliä. Sivukylillä asuvien nuorten harrastustoiminnan kehittäminen.	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto	

	Kimppakyyteihin kannustaminen Joustavan koulupäivän kerhotarjonta tukee tätä tavoitetta Tarjotaan monipuolisia liikkumismahdollisuuksia ja liikuntapalveluita, jotta kaikki voivat osallistua tasavertaisesti. Nuorille tarjotaan mahdollisuutta osallistua ohjattuun liikuntaan liikuntanuokkarin ja nuorisotiloilla tapahtuvan ohjatun liikunnan muodossa. Nuorten Työpajan yksi motto on että "jokainen innostuu jostakin" ja siihen uskoen teemme kokeiluita, keskustelemme, tutkimme ja etsimme jokaiselle jonkun asian mistä innostuu.		
Kehitetään digiharrastustoimintaa yhdessä nuorten kanssa.	Hyvinvointiosasto: Kehitetään vaikuttavan perusnuorisotyön keinoja yhteistyössä Nuorten Ystävien, Muhoksen ja Utajärven kuntien kanssa yhteisessä hankkeessa.	Hyvinvointiosasto	Polku-hanke

		Lanit		
Nuori voi nauttia omasta, itselleni tärkeästä kulttuurista		Tarjotaan nuorten toivomaa kulttuuritoimintaa.		Toteutunut
	Kulttuurihyvinvointi tukee nuorten koulunkäyntiä ja vapaa-aikaa. Kulttuurihyvinvointi on nuorten näköistä.	Vaalan Kulttuuriklubi ry tarjoaa erilaisia kulttuurihyvinvointityöpajoja ja tapahtumia, vahvistaa osallisuutta ja yhteisöllisyyttä yhteisö- ja ympäristötaiteen avulla, sekä varmistaa saatavuutta ja saavutettavuutta sivukylällä ja mahdollisuuksien mukaan koko kunnan alueella. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma tarjoaa taide- ja kulttuuritoimintaa ja on kuntarajat ylittävää. Oulujärven Merirosvot - tapahtuma räätälöidään myös erityisryhmien omaksi päiväksi ja parannetaan kulttuuripalvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta erityisryhmille	Hyvinvointiosasto -osa nuoriso-ohjaajan työtä Vaalan Kulttuuriklubi ry	
	Nuorten työpajatoiminnan kautta nuori voi tutustua erilaisiin harrastus- ja kulttuurimahdollisuuksiin.		Hyvinvointiosasto	Työpajatoiminta lakannut 08/23
Kannustetaan nuoria liikkumaan tarjoamalla uusia mahdollisuuksia	Liikuntapaikkarakentaminen tukee nuorten vapaa-aikaa. Selvitellään esimerkiksi katetun jääkiekkokaukalon rakentamista	Tekninen osasto: hankeselvittelyä v. 2022 - monitoimikeskus, katettu	Tekninen osasto Sisäilmajory Hyvinvointiosasto	

		jääkenttä - kysely nuorten toiveista Terveet, turvalliset myös sisäilmaltaan, nykyaikaiset tilat ja puitteet kannustavat liikkumaan. Osallistetaan nuoret mukaan kehittämään ja suunnittelemaan sisäilmarakentamista Hankekehittäjä selvittelee ulkopuolista rahoitusta		
--	--	---	--	--

Elintavat ja terveyskäyttäytyminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Nuori omaksuu terveelliset elintavat Suuhygienia Ravinto Liikunta Vuorokausirytm Päihteiden käyttö ja peli/digiriippuvuus vähenee Kuntayhteisössä on keinoja puuttua päihteiden välittämiseen alaikäisille	Nuorisotilatyöskentelyssä kiinnitetään huomiota elintapoihin mm. puhumalla niistä, tarjoamalla terveellistä ruokaa ja toimintana liikuntaa. Nuorisotiloissa ei saa juoda energiajuomia. Nuorisotilatoiminta ja nuorten työpajatoiminta on päihteetöntä toimintaa.	Tuodaan green care ja eläinavusteinen toiminta osaksi tukemaan terveellisiä elintapoja Tarjotaan nuorille monipuolisia liikuntapalveluita ja liikkumismahdollisuuksia Nuorisotilatyöskentelyssä kiinnitetään huomiota elintapoihin mm. puhumalla niistä, tarjoamalla terveellistä ruokaa ja toimintana liikuntaa. Nuorisotiloissa ei saa juoda energiajuomia.	Hyvinvointiosasto	Elintapoihin ja elintapaohjaukseen kiinnitetty huomioita.

		Nuorisotilatoiminta ja nuorten työpajatoiminta on päihteetöntä toimintaa		
	Joukkoruokailu tukee terveellistä ravitsemusta	Kouluruokailussa on otettu käyttöön toiveruoka, jonka vuorollaan saavat valita yläkoulun luokkatasot ja lukiolaiset. Näin pyritään tekemään kouluruokailua houkuttelevammaksi ja lisätä nuorten osallisuutta.	sivistysosasto	
	Nuoria kannustetaan syömään aamupala sekä lisätään huoltajien tietoisuutta aamupalan merkityksestä, maksuttoman aamupalan kokeilu	Etsivä nuorisotyöntekijä motivoi osaltaan terveellisiin elintapoihin ja mm aamupalaan liittyen Nuorille kokeillaan ryhmämuotoista elintapaohjausta koulun kerhotunnin aikana. Yhtenä osa-alueena on aamupalan tärkeys. Valmistetaan nopeita aamupaloja.	hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Yhteistyö ruokakauppojen ja vanhempien kanssa			
	Kannustetaan lihasvoimalla liikkumiseen koulumatkoilla ja arjessa.	Kannustetaan koulumatka- ja arkiliikuntaan erilaisilla tempauksilla ja kampanjoilla. Valmistellaan kunnalle kävelyn ja pyöräilyn edistämishjelmaa.	hyvinvointiosasto	Käpy-ohjelmaa on valmisteltu poikkihallinnollisesti

		Koulumatkaliikunnan edistämisen kampanjat. Kannustetaan arkiliikuntaan ja liikuntaan luonnossa.		
	Lisätään ostopalveluina tapahtuvia liikuntatapahtumia ja kerhoja	Järjestetään monipuolisia liikuntamahdollisuuksia ja -tapahtumia yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	Hyvinvointiosasto	4H
	Suuhygienian edistämiseen liittyviä toimintamalleja kehitetään koululle.			

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Nuori tuntee olevansa arvokas ja hyväksytty, hänen itsetuntonsa vahvistuu.	Nuorten itsetuntoa vahvistavia keinoja kehitetään sekä edistetään tasa-arvoista ja yhdenvertaista nuoruutta	Pyritään olemaan tukemassa nuorten itsetuntoa. Luodaan edellytyksiä sen kehittymiselle, korostetaan tasa-arvoisuutta ja yhdenvertaista nuoruutta. Pidetään tärkeänä olla osana ennaltaehkäisevää työtä. Nuorten itsetuntoa vahvistavia keinoja kehitetään sekä edistetään tasa-arvoista ja yhdenvertaista nuoruutta. Olennainen osa nuorten työpajan työskentelyä. Koulun omassa kehitteillä olevassa hyvinvoinnin kasvun suunnitelmassa nuorten	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto Koulukuraattori	Nuorten itsetuntoa vahvistavia keinoja kehitetään sekä edistetään tasa-arvoista ja yhdenvertaista nuoruutta - tämä on yksi nuorisotyön peruslähtökohta

		itsetunnon vahvistaminen on yksi osa-alueista. Kuraattori mukana tämän tehtävän toteutumisessa esim. tunnintuokille ja erilaiset tapahtumat		
Nuoren mielen hyvinvointiin liittyvät huolet tunnistetaan riittävän varhain	Ammattilaisilla on taitoa tunnistaa ottaa puheeksi ja tunnistaa mielen hyvinvointiin liittyviä huolenaiheita	Nuorten työpajalla on yksilövalmentajana psykiatrinen sairaanhoitaja, jolla parikymmentä vuotta kokemusta kaikenikäisten ongelmista. On osaamista tukea nuorta sekä työpajatyöskentelyssä, että ohjaamisessa oikeiden palveluiden piiriin Kouluttautuminen mielenterveyden EA-koulutukset Ammattilaisten apua tarjotaan mielenhyvinvointiin liittyvissä asioissa ja ammattilaisia koulutetaan lisää. Ammattilaisia muistutellaan puheeksi ottamiseen.	Hyvinvointiosasto	Työpajatoiminta on päättynyt kokonaan 08/23
	Etsitään keinoja stigman häivyttämiseen, avoimuuden lisääminen mielenterveyden haasteista	Nuorten työpajalla ja etsivässä nuorisotyössä tietoisesti pidetään tällaiset asiat päivittäisessä keskustelussa, sen kummemmin niistä ns. numeroa tekemättä. On ihan	Hyvinvointiosasto	

		normaalia keskustella siitä, millainen esim ilta tai yö oli, oliko ahdistusta tai univaikeutta tms. Kun asiat ovat päivittäin puheissa, ne saa vähemmän leimallisen aseman ja on myös helpompi hakea (vaikka ohjattunakin) apua. Myös mielen mataluudesta on lupa puhua ja samalla saa ehkä vertaistukea, tai ainakin tsemppiä muilta nuorilta tai työntekijöiltä. Kaiken kaikkiaan fiiliksistä ja tunteista puhumisen kulttuuria pidetään yllä päivittäin.		
Mielen hyvinvointia tukevat toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavia	Nuoren tuen polku tekee näkyväksi toiminnot ja palvelut, joilla tuetaan mielen hyvinvointia		Hyvinvointiosasto	Tuen polkujen työstö on aloitettu 22, mutta ovat edelleen kesken
	Nuorella on saavutettavat, matalan kynnyksen mielenterveyspalvelut ja nuoret tietävät, mitä maksuttomia palveluita on käytettävissä		Hyvinvointiosasto	Pohteen vastuulla mt-palvelut
Nuoret osaavat pitää huolta omasta fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnistaan	Nuoret osaavat käyttää sote-palveluita		Hyvinvointiosasto	
	Koulun hyvinvointityöpajat tukevat nuoren hyvinvointia	Mahdollistetaan työpajojen järjestäminen koululla	Hyvinvointiosasto	
	Vanhemmat osaavat tukea nuorta mielen hyvinvointiin liittyvissä haasteissa	Vanhemmuuden tukemiseksi mietitään keinoja, tietoisuutta mielenterveyden haasteista lisätään.	Hyvinvointiosasto	

Taloudellinen toimeentulo

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Sosioekonominen asema ei määritä nuoren mahdollisuuksia	Harrastamisen Suomen malli mahdollistaa maksuttoman harrastamisen			
	Yhdistysten harrastustuet tukevat nuorten harrastamista ja ovat helposti löydettäviä	Yhdistykset toteuttavat omalta osaltaan.	NOP	Verkosto ei ole kokoontunut lainkaan 2023
Nuoret saavat tukea taloudellisissa huolissa ja ongelmissa	Vaala-seteliä kehitetään tukemaan lasten ja nuorten harrastustoimintaa	Kehittelyä jatketaan HOP-hanke on mukana kehittämässä. Perustettavassa kehittämisryhmässä voisi viedä asioita eteenpäin. Toimintamallien käyttöönottamiseen tarjotaan myös koulutusta ammattilaisille.	Hyvinvointiosasto	Vaala-setelin kehitystyö kesken, arvioitava vuonna 2024, onko toimiva alkuperäisessä muodossaan
	Kunnan eri osastoiden kesätyöt tukevat nuorta oppimaan työnhakua sekä tarjoavat ansaintamahdollisuuden	Kesätyötehtävien monipuolinen tarjonta kunnan yksiköissä. Yritysten ja yhdistysten voimallisempi mukaan otto. Infotaan nuoria Vaalan kunnan kesätyömahdollisuuksista. Ollaan mukana tuomassa ohjaus- ja neuvontapalveluita tutuksi.	Hyvinvointiosasto poikkihallinnollisesti	Toteutunut
	Nuoret aikuiset ja alaikäisten nuorten perheet tuntevat käytettävissään olevat etuudet ja tuen muodot		NOP	NOP-verkosto ei ole kokoontunut lainkaan 2023
	Seurakunnan tuet ovat myös helposti löydettäviä		Vaalan seurakunta	

	Taloudelliseen hyvinvointiin liittyvät ohjaus- ja neuvontapalvelut tulevat tutuksi	HOP- hanke	Hyvinvointiosasto NOP verkosto	Toteutunut
Nuoret osaavat hoitaa talousasiansa	Talousneuvontaa etsivältä nuorisotyöntekijältä ja yksilövalmentajalta		Hyvinvointiosasto	Toteutunut

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Nuori tulee kuulluksi häntä koskevissa asioissa	Nuorten ja päättäjien välinen yhteistyö kehittyy.	Tuodaan nuoria ja päättäjiä yhteen eri tavoin.	Hyvinvointiosasto	Nuorisoneuvoston edustaja ollut päätöksentekokelemissä, päättäjien ja nuorten yhteisiä tapahtumia ollut
	Järjestetään nuorten ja päättäjien välisiä demokriatpäiviä, joissa tutustutaan ja madalletaan kynnystä osallistumiseen.	etsivä aktivoi osaltaan omia asiakkaitaan vaikuttamaan HOP-hankkeessa kehittäjäasiakaskoulutusta ja kehittämisryhmä, joiden toimintaa osallistetaan.		Toteutunut
Nuori on tärkeä osa yhteisöä	Yhteisöllisyyttä edistetään koululuokissa esim. ryhmäytymisillä	Yhteisöllisyyden edistämistä ryhmäytymispäivissä, erilaisissa tapahtumissa. Kannustetaan nuoria tekemään töitä yhteisen päämäärän eteen. Liikuntapalvelut on mukana järjestämässä ryhmäytymis- ja hyvinvointipäivää koululaisille.	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto Koulukuraattori	Toteutunut

		Nuorisopalvelut tarjoavat toiminnallisia ryhmäytymispäiviä ainakin seiskaluokkalaisille. Ryhmäytymistä järjestetään luokanopettajan tai luokanvalvojan pyytäessä kuraattorin toimesta ja yhteistyössä esim etsivän nuorisotyön kanssa. Ryhmäytyminen järjestetään ainakin 7. luokalle.		
	Säännölliset luokanvalvojan tunnit edistävät osallisuutta ja yhteisöllisyyttä	Luokanvalvojan tunnit ovat säännöllisesti perjantaisin	Sivistysosasto	
	Nuorisoneuvoston toiminta on aktiivista	Nuorisoneuvosto toimii aktiivisesti ja on linkki nuorten ja päättäjien välillä.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Nuoret osallistetaan nuorisotilatoiminnan ja nuorten työpajatoiminnan suunnitteluun		Hyvinvointiosasto	Nuoria kuultu nuorisotilatoimintaan liittyen aktiivisesti, työpajatoiminta päättynyt 08/23
	Yhdistysten toiminnan esittelyä nuorille		Hyvinvointiosasto, yhdistykset	

Työikäinen saa tarvitsemansa tuen ja avun mielekkääseen arkeen ja elämään sekä tuntee kuuluvansa osaksi yhteisöä.

Kasvu, oppiminen ja kasvuyhteisö

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Työikäisellä on monipuolisia mahdollisuuksia aikuisiällä oppimiseen	Etäkurssitoiminnan kehittäminen kansalaisopistossa.	Kansalaisopisto on huomionnut nämä kurssisuunnitelmissaan.	Kansalaisopisto	Toteutunut
	Kulttuuri- ja kotiseututietoisuuden vahvistaminen osaksi kansalaisopiston toimintaa	Kansalaisopisto on huomionnut nämä kurssisuunnitelmissaan.	Kansalaisopisto	Toteutunut
	Etäopiskelumahdollisuuksien kartoittaminen ja näkyväksi tekeminen.	Etäopiskelumahdollisuuksien näkyväksi tekeminen eri osastojen yhteistyönä: hallinto-, sivistys-, ja hyvinvointi-siirretään nettisivuille/ hyvinvointiosasto	Työikäiset verkosto	Verkosto ei ole kokoontunut 2023
	Oppimisvaikeuksiin on saatavilla tukea eri palvelualueilta.	HOP-hankkeessa on syytä pohtia myös oppimisvaikeuksien vaikutusta työn ja koulutuksen ulkopuolelle jäämiseen.	Hyvinvointiosasto	HOP-hankkeen työntekijä aloittanut loppuvuonna 23, kehitystyö jatkuu -24. Työllisyysshanke (Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalssa) aloittanut hallinto-osastolla ja kuuluu ennemmin ko. hankkeen sisältöön.
Kodin ja koulun yhteistyötä edistetään	Kodin ja koulun yhteistyötä edistetään oppilashuoltosuunnitelmien mukaisesti (varhaiskasvatus, yhtenäiskoulu, lukio)		Sivistysosasto	Toteutunut

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Työikäinen saa tarvittaessa tukea vanhemmuuteen.	Vanhemmuuden tuen toiminnot ja palvelut on koottu ja tukevat vanhempia kasvatuksessa. Vanhempainkoulut kattavat myös murrosikäisten vanhemmat.	Toimintojen ja palvelujen näkyvyyttä edistetään tuen polkujen kautta, yhteistyö POPDigiHoitotakuu hankkeen monialaisen hyte-palvelutarjottimen kehitystyön kanssa	Hyvinvointiosasto	HOP-hanke tekee yhteistyötä ko. hankkeen kanssa
Työikäisen ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä	VERTY-hankkeen toimintojen kautta työttömällä ja työttömyysuhan alla olevilla on mahdollisuus tutustua uusiin ihmisiin, saada uusia ystäviä ja vertaistukea tilanteeseensa.		Hallinto-osasto	VERTY-hanke päättynyt 06/23
	Työikäisen on mahdollisuus osallistua kohtaamispaikkatoimintaan sekä saada vertaistukea ja tulla kuulluksi elämäntilanteessaan.	Hyvinvointiosasto: Myös työttömät sekä muut työikäiset voivat osallistua kaikenikäisten Olohuonetoimintaan mahdollisuuksiensa mukaan. Vaalán Kehitysvammaisten Tuki r.y.:n kahvilatoiminta ja vertaistuki-illat/rinki-illat.	Hyvinvointiosasto Vaalán Kehitysvammaisten Tuki ry	
Elämänmuutoksissa ja kriiseissä palveluohjaus, tuki ja auttaminen on toimivaa	Avioeron ja muissa elämänkriiseissä avun ja tuen muodot ovat helposti löydettäviä.	alle 29-vuotiaita auttaa etsivä nuorisotyö. Ohjataan avun ja tuen saannissa sekä autetaan esim. hakemusten täytössä	Hyvinvointiosasto	
	Ylisukupolvisen syrjäytymiskiirteen katkaisuun on kehitetty toimintamalleja.	alle 29-vuotiaita auttaa etsivä nuorisotyö. HOP-hankkeessa kehitetään toimintamalleja.	Hyvinvointiosasto	Työ alkanut HOP-hankkeessa ja jatkuu vuonna 2024

	Kaikessa toiminnassa edistetään yhdenvertaisuutta ja tasa-arvoisuutta eikä ns. leima vaikuta palveluiden tai toimintojen saavutettavuuteen ja jokainen ihminen on arvokas omana itsenään.	Yhdenvertaisuussuunnitelma laatimiseksi aloitetaan työskentely, johon HOP-hanke osallistuu.	Hyvinvointiosasto	HOP-hanke aloittaa suunnitelman laatimisen 2024
--	---	---	-------------------	---

Työ ja toiminta

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Vaikeasti työllistyvien tukeminen työelämään pääsyssä	Työvalmentajat valmennuspajalla ja teknisellä osastolla, tuetun työllistämisen poikkihallinnollisen toimintamallin jatkuvuuden turvaaminen.	Teknisellä osastolla jatketaan "seinättömän työpajan" mallia. Teknisellä osastolla on työvalmentaja sekä palkkatuella palkattu työnohjaaja, joka mahdollistaa osatyökykyisten työllistymistä.	Hallinto-osasto Tekninen osasto	Toteutunut
	Palkkatukityöllistettyjen työmahdollisuuksien kehittäminen kunnassa.	"Seinättömän työpajan" kehittäminen myös muiden osastojen kanssa?	Hallinto-osasto, muut osasto	Toteutunut
	Työllistämisen kuntalisän laajentaminen koskien myös yrityksiä, jolloin työttömällä on aikaisempaa parempi mahdollisuus päästä yksityiselle sektorille palkkatuettuun työhön.	Yrityksille (2) on jo vuonna 2022 maksettu kuntalisää, joista toinen yritys palkkasi työntekijän palkkatukityön jälkeen. Jatketaan kokeilua 2023	Hallinto-osasto	Toteutunut
	VERTY-hankkeen toimenpiteet: työ- ja toimintakyvyn parantamiseen tähtäävät toimenpiteet, yhdistysyhteistyön		Hallinto-osasto	Verty-hanke päättyi 06/23

	syventäminen ja löytää uusia mahdollisuuksia verkostoitua.			
	Sivukyliä työllisyyden edistämiseen liittyvän yhteistyön kehittäminen toimijoiden kanssa.	Uusia yhdistyksiä tarvittaisiin sivukyliä työllistämiseen!	Hallinto-osasto	Sivukylille oltu aiheesta yhteyksissä.
	Vajaatyökykyisten ja osatyökykyisten työllisyyden edistäminen	Etsivässä nuorisotyössä kohdataan alle 29-vuotiaita nuoria, jotka tarvitsevat tukea arjessaan ja tulevaisuuden näkymiä. Etsivän nuorisotyön tehtävänä on tavoittaa tuen tarpeessa oleva nuori ja auttaa häntä sellaisten palvelujen ja muun tuen piiriin, joilla edistetään hänen kasvuaan, itsenäistymistään, osallisuuttaan yhteiskuntaan ja muuta elämänhallintaansa sekä pääsyään koulutukseen ja työmarkkinoille (Nuorisolaki 1285/2016).	Hyvinvointiosasto Hallinto-osasto	Toteutunut
	Työllisyyspalveluiden tulevaisuuden selvittely valtakunnallisten uudistusten yhteydessä.	Työttömien työnhakijoiden ohjaaminen oikean palvelun piiriin yhteistyössä TE-	Hallinto-osasto	Toteutunut, Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalassa -hanke alkanut

		toimiston kanssa sekä kunnan työllisyyspalveluiden kanssa. Kunta on osallistunut aktiivisesti te2024 uudistuksen valmisteluun. Hankkeistetaan työllisyyden edistämisen ja palvelujen kehittämistä.		Toteutunut Toteutunut, Työpaikkoja yhteistyöllä Vaalassa – hanke on alkanut syksyllä 2023
Ohjaamotoiminnan kehittäminen	Yhdistysten ja yritysten työllistämisen tukeminen, edistäminen ja jatkuvuuden turvaaminen. Yhteistyön kehittäminen kunnan, yritysten ja yhdistysten kanssa.	Uusia yhdistyksiä tarvittaisiin sivukylien työllistämiseen! Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: kesätyöntekijä museolle, jos löytyy halukas nuori. Hankkeistetaan työllisyyden edistämisen ja palvelujen kehittämistä.	Hallinto-osasto	Kohtaamo-toimintaa kehitetty (ei ohjaamotoimintaa).

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Työikäisellä on mahdollisuus vastuulliseen ja turvalliseen	Toteutetaan suunnitellusti liikenneympäristön parantamista.	Liikenneturvallisuustyöryhmä yhdessä sopii toimenpiteistä	Liikenneturvallisuustyöryhmä	Toteutunut

liikkumiseen liikenneturvallisuustyön kautta.	Kuntakeskuksen viihtyisyyden lisääminen.		Tekninen osasto	
Työikäinen voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa.	Kansalaisopiston näyttelyt	Mahdollistetaan yhteisnäyttelyiden järjestäminen.	Kansalaisopisto	Toteutunut
	Työikäisellä on mahdollisuus saada taitettaan näkyville vaihtuvissa näyttelyissä esimerkiksi kirjastolla tai muissa näyttelytiloissa.		Hyvinvointiosasto	
	Käsillä tehdyt, musiikki- sekä kirjoitettu taide tulevat osaksi kuntakuvaa matalalla kynnyksellä.			
Laadukkaat ulkoilu- ja luontoliikunta-alueet edistävät työikäisen luovuutta, terveyttä ja hyvinvointia sekä ovat turvallisia.	VERTYn ja yhdistysten toimintojen kautta työttömät ja työttömyysuhan alla olevat tutustuvat luontoon ja retkeilyreitistöihin.	Talvella mahdollisuuksien mukaan talvinen ulkoiluretki luontoon(Rokua) tms...	Hallinto-osasto	Toteutunut
	Retkeily- ja luontoreittejä kunnostetaan.	Kehitetään ja tehdään retkeily- ja luontoreitit näkyviksi asiakkaille. Kehitetään Vaalan liikkumisympäristöjä.	Tekninen osasto, hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Luonnon hyvinvointia lisäävät vaikutukset tulevat osaksi kaikkien kuntalaisten hyvinvoinnin edistämistä.	etsivässä nuorisotyössä huomioidaan luonnon hyvinvointia lisäävä vaikutus: käydään nuoren kanssa retkillä, leirillä, ulkoilemassa. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry ja Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.:	Hallinto-osasto Hyvinvointiosasto	Toteutunut

		järjestetyt luontoretket (yleensä lähialueille huomioiden kulttuurikohteet).		
Asuntopoliittinen strategia tukee työikäisen asunnon saantia	Asuntopoliittinen strategia huomioi asunnottomuuden, sosiaalisesti tuetun sekä erityisryhmien asumisen. Asuntopoliittisessa strategiassa päämääränä on tarjota asukkaille riittävän terveellinen, turvallinen ja viihtyisä asuminen, jossa tarjotaan laadukkaita, eri elämäntilanteet ja muutokset huomioivia vuokra-asuntoja.	Tarjotaan riittävästi sisäilmaltaan terveellisiä vuokra-asuntoja kaikenikäisille ja erityisesti sivukylien ikäihmisille, lähelle palveluja.	Työikäiset verkosto Vaalan Niska Oy	Työikäisten verkosto ei ole kokoontunut Uudiskohde rakentumassa, jossa yksi taloita allergiatalo ja muutenkin sisäilma-asiat huomioitu

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Työikäisellä on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-aikaan ja monipuoliseen harrastamiseen.	Harrastusmahdollisuudet on tehty näkyväksi nettisivuille		Hyvinvointiosasto ja viestinnän asiantuntija	Ei ole nettisivuilla, työ jatkuu
	Erilaisia sähköisiä palveluita kehitetään	etsivän asiakkailla oma discord-ryhmä Vaalan kehitysvammaisten Tuki r.y.:n nettikahvilatoiminta.	Hyvinvointiosasto Vaalan kehitysvammaisten Tuki r.y	
	Matalan kynnyksen etäliikuntapalveluita kehitetään	Kehitetään matalan kynnyksen etäliikuntapalveluja esim.	Hyvinvointiosasto	Ei ole toteutunut

	tekemällä ilmaisia ladattavia kunto-ohjelmia kuntalaisille. Etäliikuntapalveluita viedään digiyhteydellä koteihin, palveluasuntoihin, laitoksiin. Digiyhteyksissä avustetaan, opetetaan niiden käyttöä.		
Vesiliikunnan monipuolisten mahdollisuuksien kehittäminen esim. Oulujärvellä	Kehitetään vesiliikunta mahdollisuuksia ja tarjotaan mm. lajikokeiluja eri liikuntalajeista. Oulujärven melojat järjestää melonnan peruskurssin ja tarvittaessa 1-2 ABC-kurssia sekä viikkomelonnat kerran viikossa kesä-elokuussa ja yhteisiä retkiä kysynnän mukaan. Lisäksi järjestetään Sahanrannassa lapsille ja nuorille melontatapahtuma.	Hyvinvointiosasto Oulujärven Melojat	Kunta tarjonnut mahdollisuutta lajikokeiluihin (esim. melontaan)
Kylätalojen ja kunnan harrastetilojen toiminnan kehittäminen monipuolistamaan sivukylien ja kuntakeskuksen (Esim. Urheilutalo) harrastusmahdollisuuksia			
Ulkokuntosalin hyvän tuulen puiston toteuttaminen	Kehitetään omaehtoisia liikkumismahdollisuuksia mm. hyvän tuulen puisto vastaamaan matalan kynnyksen liikkujien tarpeita.	Hyvinvointiosasto	Saharannan kehittämishanke työn alla

Työikäinen voi nauttia omasta, itselleni tärkeästä kulttuurista.	Erilaiset kulttuuritapahtumat tukevat työikäisen hyvinvointia musiikki, teatteri, taide, ilmaisutaito	Selvitellään Kaiku-kortin tapaista palvelua vähävaraisille? Mahdollistetaan maksullisiin tapahtumiin osallistuminen myös niille, joilla ei ole oikeasti varaa.	Hyvinvointiosasto, mahdollisesti taloudellisen hyvinvoinnin ja osallisuuden hanke	HOP-hankkeen työntekijä aloittanut 08/23, selvitystyötä aloiteltu.
	Kansalaisopiston kulttuuriin liittyvien kurssien edistäminen	Kurssitarjonta pidetään monipuolisena.	Kansalaisopisto	Toteutunut
	Yhdistysten kulttuuritoiminnan tukeminen	Hyvinvointiosasto tukee avustamalla	Hyvinvointiosasto Yhdistykset	Kohdeavustukset ja toiminta-avustukset
	Kotiseututietoisuuden ja kulttuurin lisääminen	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry: Kotiseutumuseo auki kesäisin ja järjestetään kulttuuriretkiä ja maisemaretkiä yleensä syksyisin. Myös kulttuuritapahtumien järjestäminen, esim. lausuntaryhmän esitys, joka sisältää myös musiikkia.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys	

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Työikäisen fyysiseen terveyteen ja mielen hyvinvointiin liittyvät huolet tunnistetaan riittävän varhain.	Hyvän mielen kunta hankkeen kanssa yhteistyössä kehitetyt toimintamallit otetaan käyttöön.		Hyvinvointiosasto	
	Mielenterveysosaamista lisätään poikkihallinnollisesti	Koulutukset	Hyvinvointiosasto	Ei ole toteutunut vuonna 2023
Mielen hyvinvointia tukevat toiminnot ja palvelut ovat helposti saavutettavia.	Vertaistukiryhmätoiminnan kehittäminen tukemaan mielenterveyskuntoutuksessa.			
	Aikuisen tuen polku tekee toiminnot ja palvelut näkyväksi.		Hyvinvointiosasto, viestinnän asiantuntija	Ei ole toteutunut 2023

Työikäiset osaavat pitää huolta omasta fyysisestä ja psyykkisestä hyvinvoinnistaan.	Monialainen, eri toimijoiden välinen yhteistyö ennaltaehkäisyssä ja matala kynnyksen palveluiden saatavuuden parantamisessa huomioidaan hyvinvointialueuudistuksessa	HOP-hankkeessa kootaan monialainen kehittäjäryhmä, joka voi toiminnallaan edistää yhdyspintatoimintaa Hyvinvointialueelle.	Työikäiset verkosto	Verkosto ei ole kokoontunut vuonna 2023
---	--	--	---------------------	---

Elintavat ja terveyskäyttäytyminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Työikäisellä on mahdollisuus edistää monipuolisesti terveellisiä elintapojaan.	Elintapaohjauksen asiakasprosessin kehittäminen: puheeksi ottaminen, asiakaslähtöinen suunnitelma, muutoksen seuranta ja tuki, järjestelmällinen kirjaaminen asiakastietojärjestelmiin sekä moniammatillinen tiimityö.	HOP-hankkeen asiakkaita voisi kiinnostaa elintapaohjaus ja heitä ohjataan tarpeen mukaan prosessiin. Elintapaohjausta ja puheeksi ottoa toteutetaan eri toimintojen yhteydessä.	Hyvinvointiosasto	Elintapaohjauksen yhteyshenkilöä ei ole ollut Pohteelle vuonna 2023
	Elintapaohjauksen palvelutarjotin kootusti nettisivuille.	Yhteistyö POPDigiHoitotakuu hankkeen kanssa (hyvinvointialue9	Hyvinvointiosasto	HOP-hanke tehnyt yhteistyötä
	Sairauksien ennaltaehkäisyyn liittyvä yhdyspintatyö on suunnitelmallista hyvinvointialueen ja kunnan yhteistyötä (esimerkiksi ryhmämuotinen elintapaohjaus, Tulppa- ryhmätoiminta)		Hyvinvointiosasto	Pohteen toiminta alkanut 2023, yhdyspintatoimijat etsinnässä
	Kehitetään terveellisen ruoan valmistamiseen liittyviä kursseja/ kerhoja kuntakeskuksessa ja sivukylillä. Perinneruokakursseja.	Järjestetään ja kehitetään ryhmämuotoista elintapaohjausta mm. järjestämällä ruokaryhmiä kuntalaisille, jossa lisätään	Hyvinvointiosasto	

	kuntalaisten terveystietoisuutta.		
Vertaistervarit hankkeen ja muiden hankkeiden kanssa yhteistyössä kehitetään elintapaohjausta ja terveellistä ravitsemusta.	Hanke päättyy Vaalassa vuoden 2022 lopussa.		
Liikunnallisen elämäntavan edistäminen osana kylätalojen ja kunnan harrastetilojen toiminnan kehittämistä.	Edistetään kuntalaisten positiivista liikuntakäyttäytymistä mm. tarjoamalla palveluja ja mahdollisuuksia omaehtoiseen ja ohjattuun liikkumiseen.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Etäliikuntamahdollisuuksien kehittäminen yhteistyössä eri toimijoiden kanssa.	Kehitetään etäliikunta mahdollisuuksia mm. järjestämällä etäliikuntatuokioita ja lisätään omaehtoista liikkumista esim. lihaskunto-ohjelmilla.	Hyvinvointiosasto	Ei ole toteutunut
Ehkäisevän päihdetyön ohjelman toimenpiteiden toteuttaminen.	Ohjelmaa toteutetaan myös etsivässä nuorisotyössä alle 29-vuotaiden kanssa.	Työikäiset verkosto	Etsivä nuorisotyöntekijä toteuttanut

Taloudellinen toimeentulo

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Sosioekonominen asema ei määritä työikäisen mahdollisuuksia	Köyhyys ilmiönä tulee tutuksi: periytyminen, matala koulutustaso, työmarkkinoilta putoaminen, terveydelliset ongelmat köyhyyteen liittyen, yksinhuoltajuus.	HOP-hanke tuo tutuksi ilmiötä köyhyyteen liittyen. Viestitään positiivisesti olemassa olevista palveluista ihmisille.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Toimintamalleja taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseksi kootaan.	HOP-hankkeen kautta saadaan koulutusta toimintamalleista,	Hyvinvointiosasto	Aloitettu työskentely

		joilla taloudellisen hyvinvointia edistetään.		
	Kirjastopalveluiden näkyväksi tekeminen esimerkiksi liikuntavälinelainausta	Kehitetään liikuntavälinelainaamaa ja tehostetaan markkinointia.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Työikäiset saavat tukea taloudellisissa huolissa ja ongelmissa	Aikuisen tuen polku tekee näkyväksi käytettävissä olevat tukimuodot ja etuudet. Maksuttomien toimintojen näkyväksi tekeminen!		Hyvinvointiosasto, viestinnän asiantuntija	Ei ole toteutunut
	Oulunkaaren ja hyvinvointialueen palveluohjauksen ja seudullisen palveluohjauksen numeron näkyväksi tekeminen.			Pohde aloittanut 2023
	Asuntopoliittinen strategia tukee heikommassa taloudellisessa tilanteessa olevia. Sosiaalisesti tuettu asuminen.		Vaalan Niska Oy	Eri hintaisia vuokra-asuntoja tarjolla, asuntokannan uudistus menossa Varsinaista asuntopoliittista strategiaa ei ole luotu.
Työikäiset osaavat hoitaa talousasiansa	Työikäisen digitaalisten valmiuksien kehittäminen ja tukeminen.	Ohjausta ja neuvontaa digi-asioissa annetaan. Palveluiden käyttöön kannustetaan ja rohkaistaan.	Hyvinvointiosasto	Kirjastolla digineuvonta
	Kunnan yhteispalvelupisteen markkinointi. Kelan etäneuvonnasta tiedottaminen.	Etäneuvonta mahdollisuuksia tuodaan esille ja niistä tiedotetaan.	Työikäiset verkosto	HOP- hanke tehnyt videon, julkaistu 2024

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Työikäinen kokee halutessaan	Osallisuusindikaattori ja osallisuuskysely otetaan käyttöön.	HOP-hankkeessa osallisuusindikaattorin kokeillaan	Hyvinvointiosasto, hanke	Kyselyn luonti aloitettu ja toteutus 2024

kuuluvansa osaksi yhteisöä.		osallisuuden kokemuksen muutoksen näkyväksi tekemiseen.		
	Työikäinen tulee kuulluksi kunnan eri palvelualueilla ja pystyy vaikuttamaan palveluihin.			
	Kehittäjäasiakastoiminta on osa kunnan, Oulunkaaren ja tulevan hyvinvointialueen palveluiden kehittämistä.	HOP-hankkeessa kehittäjäasiakkaita kutsutaan mukaan toteuttamaan hanketta ja hankkeen kehittämisteemoja perustettavaan kehittäjäryhmään.	Hallinto-osasto Hyvinvointiosasto	Toteutunut ja jatkuu edelleen
	Kehittäjäasiakastoiminta juurtuu osaksi palveluiden kehittämistä. Kehittäjäasiakasvalmennusta kehitetään sekä kehittäjäasiakastoiminta laajennetaan kattamaan koko ikäryhmää.	HOP-hankkeen kautta saadaan kehittäjäasiakasvalmennusta.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut ja valmennukset toteutetaan vuonna 2024
	Työikäisten osallisuutta edistetään osana yhdistysten yhteisöllistä toimintaa. Esimerkiksi tapahtumien järjestäminen tai vertaistukitoiminta.	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys: retket. Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.: retket, kahvilatoiminta ja vertaistuki-illat.	Työikäiset verkosto	Verkosto ei ole kokoontunut 2023
	Yhdistysten välistä yhteistyötä edistetään yhteisöllisyyden edistämiseksi.	Yhdistysten ja järjestöjen kanssa tehtävää yhteistyötä jatketaan aktiivisesti. Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry ja Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.: mukana tässä resurssien puitteissa.	Työikäiset verkosto Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry Vaalan Kehitysvammaisten Tuki r.y.	Verkosto ei ole kokoontunut 2023

Ikäihminen on arvokas osa yhteisöä, hänellä on mielekäs arki ja elämä.

Kasvu, oppiminen, kasvuyhteisö

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Ikäihmisellä on monipuolisia mahdollisuuksia osallistua yhdistysten toimintaan.	Vaalalaisten eläkeläis- ja erityisjärjestöjen toiminta säilyy virkeänä ja monipuolisena.	Yhteistyötä eläkeläis- ja erityisjärjestöjen kanssa tehdään edelleen aktiivisesti sekä tuetaan heidän toimintaa, jotta se pysyy edelleenkin virkeänä ja monipuolisena esim. kerhot sivukyliä yhdistysten kanssa yhteistyössä, perinnepäivät, puhelinringit Sydänyhdistys ry järjestää sydän tapahtuman syksyn aikana.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut: Yhteistyötä Eläkeliiton kanssa tehty ja tehdään. Tuettu toimintaa sivukylillä, Olohuonekerhoja pidetty yhdessä yhdistysten kanssa. Järjestetty yhdessä yhdistysten kanssa tapahtumia ja perinnepäivät Lamminahossa. Yksinäisyyttä vähentämässä ollut esim. Puhelinrinki sivukylillä.
	Kunta tarjoaa maksuttomat tilat yhdistystoimijoille kuntakeskuksessa, mutta mahdollisuuksien mukaan myös sivukylillä.	Kehitetään myös järjestöjen yhteistyötä / Säräisniemen malli, jossa neljä yhdistystä vuorottelee viikottaisen tapahtuman järjestämisessä. Aiomme jatkaa myös ensi vuonna, mikäli Säräisniemen koulun tilat pysyvät käytössämme tai meille osoitetaan uudet tilat. Kunta tarjoaa yhdistyksille liikuntatilat käyttöön ilmaiseksi kuntakeskuksessa sekä sivukylillä. KOY Vaalan Niska ja Vaalan kunta yhdessä järjestävät kokoontumistiloja	Säräisniemen Kyläyhdistys Hyvinvointiosasto KOY Vaalan Niska	Toteutunut Säräisniemellä siihen saakka kun koulu oli toiminnassa. Jatkuu uusissa tiloissa 2024 Kunnan tarjoamaa tilaa alatalolla useille yhdistyksille.

		Vaalan keskustassa yhdistysten toimintoja varten.		Vaalan Niskalla ei ole yhdistyksille suunnattuja tiloja.
		Sivukylien asukkaille/yhdistystoimijoille turvataan/järjestetään/mahdollistetaan tilat kerhoille, harrastuksiin, kansalaisopiston toimintaan yms.		
	Kunta tukee yhdistysten toimintojen näkyväksi tekemistä sekä markkinointia	Resurssien mukaan annetaan omaa osaamista avuksi yhdistysten markkinoinnin tukemisessa	Hyvinvointiosasto Yhdistykset	
	Sähköiset infotaulut otetaan käyttöön	yhteiset mainonnat, infotaulut joihin voidaan yhdistää myös yhdistysinfoa.		
	Toimijat tutuksi-tapahtumia tai vastaavia yhdistysten tunnetuksi tekemiseksi	Vanhus- ja vammaisneuvosto yhdessä hyvinvointisuunnittelijan kanssa järjestää tilaisuuden, jossa esitellään yhdistyksiä Seurakunta voisi olla tässä mukana. Vanhus- ja vammaisneuvoston esitys on, että kunnan nettisivuilla olevaa toimintakalenteria kehitetään – yhdistysten olisi hyvä päästä itse päivittämään tietoja kalenteriin	Hyvinvointiosasto Yhdistykset Seurakunta Viestinnän asiantuntija	Hyvinvointisuunnittelija ei ole ollut mukana vanhus- ja vammaisneuvoston kokouksissa enää suonna 2023. Yhdistyksien toimintaa tehtiin tutuksi tapahtumassa Alatalolla.
	Kunnan tilojen monipuolinen hyödyntäminen yhdistysten toiminnoissa esim. Ruokakurssit	KOY Vaalan Niska ja Vaalan kunta yhdessä järjestävät kokoontumistiloja Vaalan keskustassa yhdistysten toimintoja varten	KOY Vaalan Niska Sivistysosasto	Vaalan Niskalla ei ole ollut tarjota yhteisiä tiloja

		Koulun tiloja on soveltuvin osin käytössä.		
Kansalaisopiston tarjonta vastaa ikäihmisten harrastus- ja oppimisen tarpeisiin.	Kansalaisopiston kursseja järjestetään myös sivukylillä. Etäkurssitoimintaa kehitetään sekä selvitetään uusia toimintamalleja kurssien toteuttamiseen sivukylillä.	Kansalaisopisto on erittäin tärkeä toimija kaikenlaisen kulttuuritoiminnan mahdollistajana. Tarjonta on kiitettävän runsas. Sivukylillä pitäisi kehitellä uusia toimintatapoja mm. etäkurssi toimintaan, striimaukset esim. liikunnan ohjauksessa? Laitteistojen hankinta kylille, käyttöopastus tarpeen. Kansalaisopisto on ottanut tämän huomioon kurssisuunnitelmissa.	Sivistysosasto Hyvinvointiosasto Yhdistykset	Kansalaisopiston kursseja järjestettiin myös sivukylillä ikäihmisten pyynnöstä tarpeiden mukaan.
	Kulttuuri- ja kotiseututietoisuuden vahvistaminen osaksi kansalaisopiston toimintaa			
	Yhdistysten ja kansalaisopiston toiminnassa täytyy paremmin ottaa huomioon ne ikäihmiset, joiden liikkuminen palveluiden ääreen on rajoittunutta. Palveluita ja toimintaa tulisi tarjota myös kotiin esimerkiksi netin välityksellä.	Liikuntapalveluiden piiriin osallistumista mahdollistetaan teknologian avulla ja näin ollen saavutetaan palveluiden ääreen tavoittamattomat ikääntyvät esim. sivukyliltä. Liikuntapalvelu voidaan mahdollistaa myös esimerkiksi viemällä etäliikuntatuokioon tarvittavat välineet kylätaloille, joista liikuntapalveluihin voisi osallistua. Tällä lisättäisiin myös yhteisöllisyyttä asiakkaiden keskuudessa.	Hyvinvointiosasto	

		Palvelujen tarjoaminen kotiin netin välityksellä. Steematut luennot, koulutukset, tilaisuudet. Digiopastusta tähän.		Streemattuja luentoja järjestetty esim. Muistiliiton toimesta. Digiopastusta ikäihmisille järjestetty kirjastolla ja Vanulla. Teemaviikoilla järjestetty luentoja esim. EPT viikko.
--	--	---	--	---

Ihmissuhteet ja elämänmuutokset

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Ikäihmisen ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä.	Kunnan ja yhdistysten yhteistä kiertävää Olohuone-toimintaa kehitetään ja jalkautetaan erityisesti sivukylille. Olohuoneella on viikoittainen kokoontumispaikka uusissa nuorisotiloissa ja lisäksi olohuone kokoontuu säännöllisesti myös sivukylillä (yhteistyössä sivukylillä toimivien yhdistysten kanssa).	Olemme ottaneet haasteen vastaan ja aloittaneet avoimet olohuoneet. OLOHUONE kerho on jalkautettu sivukylille ja kokoontuu jo Vaalan kylällä nuokkarilla, Nuojualla Asemalla, Säräisniemellä koululla ja Veneheitossa Vastuksen talolla aloitetaan syksyllä 2022. Olohuone toimintaa kehitetään edelleen monipuolisemmaksi. Yhteistyö on voimaa!	Säräisniemen Kyläyhdistys Hyvinvointiosasto Eläkeliiton Vaalan yhdistys Muut yhdistykset	Toteutunut: Kaikille avoimet matalan kynnyksen OLOHUONE kerhot toimineen viidellä sivukylällä. Tilojen puute ollut esteenä järjestämisen muilla kylillä. Toiminta on ollut monipuolista, toiminnallista sekä kädentaitoja vahvistavaa sekä muistia tukevaa. Asiantuntijoita saatu vierailulle sekä yksityisiä palvelun tarjoajia esitellyt toimintaansa.
	Puhelinrinkeihin saadaan lisää vapaaehtoisia ohjaajia ja siten rinkien määrä lisääntyy	Toinen puhelin ringi on saatu perustettua ja aloittaa syksyllä 2022 vapaaehtoisen vetäjän toimesta. Puhelinringistä apua yksinäisyyden ehkäisyssä kylällä,	Hyvinvointiosasto	Kaksi puhelinrinkiä oli toiminnassa vuonna 2023. Vuoden loppuun mennessä molemmat lopettivat. Toisessa ringissä osallistujat eivät

		jossa ei mahdollisuutta kerhotoiminnalle.		halunneet jatkaa ja toisen osallistujat vähenivät ja vuonna 2024 on tarkoitus aloittaa yksi uusi ryhmä.
	Löytävää seniorityötä kehitetään eteenpäin yhteistyössä muiden ikäihmisten parissa työskentelevien kanssa, kuten kunnan muut palvelut, Oulunkaaren sotepalvelut, tuleva hyvinvointialue, srk, yhdistykset	Seurakunta tekee löytävää seniorityötä. Löytävää seniorityötä on tehty ja kehitetään edelleen yhteistyössä hyvinvointialueen, seurakunnan ym. yhteistyökumppaneiden kanssa.	Vaalan Seurakunta Hyvinvointiosasto	Hyvinvointisuunnittelija kouluttautui etsivään seniorityöhön ja sitä toteutettiin samalla kun kierrettiin sivukylillä Olohuone-kerhoissa. Myös omaiset, naapurit jne ilmoittivat hyvinvointisuunnittelijalle senioreiden palveluiden tarpeista. Pohteen kanssa tehtiin yhteistyötä ikäihmisten palveluissa. Seurakunnan kanssa tehtiin tiivistä yhteistyötä lähinnä ikäihmisten ja kotoutumisen asiakkaiden parissa
Sukupolvet ylittävä toiminta lievittää ikäihmisen yksinäisyyttä ja edistää ihmissuhteita	Kehitetään omaa kyläluuta-toimintaa, yhdistysten yhteistyötä lisätään			Kyläluutatoiminta ei ole käynnistynyt. Yhdistysten kanssa yhteistyötä on tehty
Ikäihmisellä on mahdollisuus saada apua ja tukea riittävän varhain hyvinvointihuoliinsa.	Huoli-ilmoituksen tekeminen on tuttua ja oikea-aikaista	Asuntoyhtiö voi olla mukana tiedottamassa ja ohjaamassa asiakkaita esimerkiksi tukiyhdistyksen suuntaan.	KOY Vaalan Niska Hyvinvointialue	

		Tarvittavia yhteystietoja voidaan lisätä mm. asukasoppaaseen ja Niskan nettisivulle. Huoli-ilmoitusten tekeminen on jo osa asuntotoimiston palveluprosessia ja henkilökunnalla on niihin olemassa tarvittaessa valmiudet. Lakisääteinen palvelutarpeen arvointi mikäli huoli herää toimintakyvyn alenemisesta Huoli-ilmoituksia on vastaanotettu/vastaanotetaan edelleen ja asioita viety eteenpäin Oulunkaarelle sekä seurakunnalle.	Hyvinvointiosasto	Hyvinvointisuunnittelija on vastaanottanut huoli-ilmoituksia ja asioita on viety eteenpäin yhdessä Pohteen ja seurakunnan kanssa
	Omaishoitajat saavat tarvitsemansa tuen ja vapaan, varahoitajajärjestelmää kehitetään myös osana yhdyspintatyötä	Omaishoitoasioita tärkeä kehittää yhdessä hyvinvointialueen kanssa.	Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue Vanhus- ja vammaisneuvosto	Vanhus- ja vammaisneuvosto on ajanut omaishoitajien asioita eteenpäin
	Omaishoitajien vertaistukiverkoston toiminnan elävöittäminen ja kehittäminen, esimerkiksi kohtaamispaikan muodossa	Omaishoitajien verkosto kaipaa vertaistukea	Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue Vanhus- ja vammaisneuvosto	Omaishoitajia on osallistunut Olohuone-kerhoihin ja näin lisätty heidän jaksamista ja hyvinvointia. Vertaistuki.
	Tukiyhdistysten toiminta nähtäväksi	Asuntoyhtiö voi olla mukana tiedottamassa ja ohjaamassa asiakkaita esimerkiksi tukiyhdistyksen suuntaan. Tarvittavia yhteystietoja voidaan lisätä mm. asukasoppaaseen ja Niskan nettisivulle. Huoli-ilmoitusten tekeminen on jo osa asuntotoimiston palveluprosessia	KOY Vaalan Niska	

		ja henkilökunnalla on niihin olemassa tarvittaessa valmiudet.		
	Sähköisiin infotauluihin tieto esimerkiksi siitä, mihin olla kriisin hetkellä yhteydessä			
Elämänmuutoksissa ja kriiseissä palveluohjaus, tuki ja auttaminen on toimivaa (juuri eläkkeelle jääneet sekä leskeksi jääneet)	Kunnan ja hyvinvointialueen yhteistyössä kehitetään toimintamalleja esim. eläköitymiseen tai leskeytymiseen liittyviin kriisitilanteisiin	Palveluohjauksen tarkoitus ja numero täytyisi tulla tutuksi	Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue	Toteutunut osittain
	Monialaisten vertaisryhmien kehittäminen	Kehitetään kulttuurikaveritoimintaa yhdessä kunnan ja järjestöjen kanssa. Vapaaehtoiset ja vertaiset toimivat kavereina ja saattajina sekä tukihenkilöinä ikääntyvien kulttuuritoimintaan osallistumisessa.	Hyvinvointiosasto Yhdistykset	Ei ole toteutunut: Kulttuurikaveritoimintaa ei ole saatu vireille. Vapaaehtoisia ei ole saatu tukihenkilöiksi.
	Elämänmuutosten yhteydessä otettava huomioon myös ennaltaehkäisevä päihdetyö	Ennaltaehkäisevää päihdetyötä tehdään edelleen aktiivisesti somemainonnalla, tiedottamisella, kampanjoilla, luennoilla sekä tempauksilla	Hyvinvointiosasto	Toteutunut: Ehkäisevää päihdetyötä on tehty some mainonnalla, ilmoittelulla kauppojen kerhotilojen seinällä, tapahtumissa, luennoimalla aiheesta. Jatketaan edelleen.

Asuminen, elinympäristö ja turvallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
	Vähävaraisille ikäihmisille tarkoitettun Vaala-setelin käyttöönotto	Vaala-setelin kehittelyä jatketaan	Hyvinvointiosasto	Vaala-seteliä ei saatu otettua käyttöön.

Ikäihminen pärjää halutessaan kotonaan mahdollisimman pitkään.	yhteistoiminnassa sosiaalipalvelujen sekä Vaala-setelitoimijoiksi ilmoittautuneiden yritysten ja yhdistysten kanssa.			
	Ikäihminen saa apua kodin ylläpitotoihin	Kylätalkkaritoiminnan mahdollisuuksien selvittäminen esimerkiksi työllisyshankkeessa.	Hallinto-osasto Hyvinvintiosasto KOY Vaalan Niska	
		Ikäihmisille asuntoyhtiö ja Vaalan kunta järjestävät ylläpitopalveluita erillisellä sopimuksella. Jos nyt ilman sopimusta pienimuotoisia ylläpitotöitä, esimerkiksi palovaroitimien vaihtotyö, pesuhuoneen suihkuverhon kiinnitys, valaisimien asennus jne. on jo tehty, mutta työmäärän kasvaessa tähän tarvitaan erillinen sopimus.	Hyvinvointiosasto Vanhus- ja vammaisneuvosto Tekninen osasto	
		Ikäihmisille tuodaan tietoa kodin ylläpitoon liittyvistä asioista, palveluiden saatavuudesta, palveluntuottajista, kunnan alueen toimijoista. Ikäihmisille annetaan ohjausta, tietoa, avustetaan tiedon haussa, hakemusten täytössä.	Hyvinvointialue	Toteutunut: Ikäihmisille on tuotu infoa palveluiden tuottajista kunnan alueella sekä avustettu hakemusten täytössä ja tiedon haussa.
		Tiedote teiden auraamiseen liittyen. Kotihoidolla ja ambulanssilla voi olla		Ikäihmisille tiedotetaan omien alueiden

		vaikeuksia päästä ikäihmisten kotiin, jos polanne estää pihaan ajon. Kotona asumisen tukemista, sekä mielekästä elämää kotona. Sosiaalisten verkostojen ylläpitäminen lähiverkoston avulla on tärkeä hyvinvointia tukeva asia.		aurausurakoistijoista ja kannustetaan ottamaan matalalla kynnyksellä yhteyttä urakoitsijaan sekä välitetään tietoa myös urakoitsijalle
	Ikäihminen tietää apuvälinekäytännöt sekä asunnon muutostöihin liittyvät kriteerit ja etuudet	Apuvälinekäytännöt tulevat tutuiksi hoitopalvelujen tuottajilta. Muutostöihin liittyvät vastuut ja veloitteet esitetään asuntoyhtiön vuokrasopimuksissa, vastuunjakotaulukoissa ja asukasoppaassa. Lisättävä tiedotusta ikäihmisten apuvälineiden saannissa ja niiden käytössä. Ikäihmisille viedään tietoa saatavilla olevista apuvälineistä, kodin muutostöistä, mahdollisista niihin liittyvistä kriteereistä esim. kerhoissa ym. tapaamisissa.	KOY Vaalan Niska Yhdistykset, hyvinvointiosasto	Toteutunut: Kerhoissa kerrottu esim. Asunnon muutostöihin liittyvistä asioista
Ikäihmisellä on mahdollisuus vastuulliseen ja turvalliseen liikkumiseen.	Eri kiinteistöjen ja liikkumisväylien esteettömyyttä edistetään ja niitä pidetään hyvässä kunnossa.	Uudistuotannossa esteettömyysasiat ovat automaattisesti mukana suunnittelussa. Korjaus- ja	KOY Vaalan Niska	

	muutostöissä esteettömyys sekä toimivuus ikäihmisten kannalta huomioidaan jatkossa suurempien remonttien yhteydessä. Esteettömyys- ja toimivuusasioihin kiinnitetään tarvittaessa huomiota myös huoneistokohtaisesti siten, että asiakkaan tarpeet ja elämisen tavoitteet pystytään ratkaisemaan mahdollisimman optimaalisesti. Luontoliikuntakohteiden esteettömyys: valitaan jokin kohde joka tehdään esteettömäksi Esteettömyyteen kiinnitetään huomiota ja sitä edistetään Liikenneturvallisuuksuystyössä esteettömyyden edistäminen on yksi päämäärä Saharannan uimarannan ja venesataman esteettömyyselvityksen perusteella suunnitellaan tarvittavat toimenpiteet. Hyödynnetään Kainuun liikunnan Reitit tutuiksi -hanketta, jossa tehdään mm. tuote- ja esteettömyyskuvaukset Oulujärvi Leaderin alueella sijaitsevista	Hyvinvointiosasto Tekninen osasto	Esteettömyyteen on kiinnitetty huomiota ja toimenpiteet jatkuu
--	---	---	---

		matalankynnyksen retkeilyreiteistä. Vaalan osalta kohteina Lumman reitti Latvakankaan aarnialue ja Kurikkavaaran reitit		
	Ikäihmisten ajoterveyteen liittyvää tietoutta lisätään.	Järjestetään ajoterveyteen liittyviä luentoja sekä koulutuksia	Hyvinvointiosasto	Toteutunut: Ikäihmisten ajoterveysasioita on käyty läpi kerhoissa. Mm. Lääkkeet ja ajokyky
	Kunnan kiinteistöjen toimivuus ikäihmisille /remonteissa huomioidaan ikäihmisten tarpeet	Uudistuotannossa esteettömyysasiat ovat automaattisesti mukana suunnittelussa. Korjaus- ja muutostöissä estettämyys sekä toimivuus ikäihmisten kannalta huomioidaan jatkossa suurempien remonttien yhteydessä. Esteettömyys- ja toimivuuksasioihin kiinnitetään tarvittaessa huomiota myös huoneistokohtaisesti siten, että asiakkaan tarpeet ja elämisen tavoitteet pystytään ratkaisemaan mahdollisimman optimaalisesti.	KOY Vaalan Niska	
Ikäihminen voi elää ja asua ympäristössä, jossa kulttuuri ja taide ovat läsnä arjessa.	Kulttuuritapahtumia tarjotaan esteettöminä, tapahtumien striimaaminen esim. vuodeosastolle, palvelukoteihin jne.	Seurakunta striimaa sunnuntain messut.	Vaalan Seurakunta	

Laadukkaat ulkoilu- ja luontoliikunta alueet edistävät ikäihmisen luovuutta, terveyttä ja hyvinvointia sekä ovat turvallisia	Terapiaeläintoiminnan kehittäminen			
--	------------------------------------	--	--	--

Vapaa-aika

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Ikäihmisellä on mahdollisuus mielekkääseen vapaa-aikaan ja monipuoliseen harrastamiseen.	Harrastusmahdollisuudet on tehty näkyväksi myös nettisivuille	Harrastekalenterin kokoaminen Liikuntapalveluiden osalta harrastusmahdollisuudet tehdään näkyväksi nettisivuille. Harrastusmahdollisuuksista voidaan tiedottaa myös asuntotoimiston nettisivuilla sekä asukkaille jaettavissa asumisoppaissa. Asumisopas annetaan aina uudelle vuokralaiselle ja se sisältää asumiseen liittyvää käytännönläheistä ja hyödyllistä tietoa.	Hyvinvointiosasto Viestinnän asiantuntija KOY Vaalan Niska	Asumisoppaita on käännetty esim. Ukrainankielelle ja se on jaettu asukkaille sekä löytyy netistä luettavana
	Harrastusmahdollisuuksista viestitään monipuolisesti infotauluilla, ilmoitustauluilla ja lehdessä, perinteinen lehtinen	Liikuntapalveluita markkinoidaan monipuolisesti niin ilmoitustauluilla, infotauluilla kuin perinteisillä paperimainoksillakin. Harrastusmahdollisuuksista voidaan tiedottaa myös asuntotoimiston nettisivuilla sekä asukkaille jaettavissa asumisoppaissa. Asumisopas annetaan aina uudelle	Hyvinvointiosasto Viestinnän asiantuntija - kuntalaiskirje, KesäReitti KOY Vaalan Niska	Tapahtumista ym. tiedotetaan kunnan nettisivuilla, somessa, kauppohen ilmoitustauluilla sekä jaettu sivukylille kerhojen yhteydessä

		vuokralaiselle ja se sisältää asumiseen liittyvää käytännönläheistä ja hyödyllistä tietoa.		
	Kylätalojen ja kunnan harrastetilojen toiminnan kehittäminen monipuolistamaan sivukylien ja kuntakeskuksen (Esim. Urheilutalo) harrastusmahdollisuuksia		Hyvinvointiosasto, liikunnanohjaaja	
	Ulkokuntosalin hyvän tuulen puiston toteuttaminen	Eri ikäryhmien osallistaminen suunnitteluun. hyvän tuulen puiston kehittäminen ja koulun liikunta-alueen uudistaminen (piha) sekä urheilukentän kunnossa pitäminen. Hyvän tuulen puisto. Penkkejä ja tuoleja tiettyihin paikkoihin. Tehtäisiin talven aikana ja paikoilleen keväällä. Takatieltä saharannantien varteen penkkejä, Saharantaan satamaan puiden katveeseen	Hyvinvointiosasto Vanhus- ja vammaisneuvosto	
	Yhteistyössä järjestetään säännöllisesti Olohuonetoimintaa	Olohuonetoimintaa järjestetään yhdessä ja säännöllisesti	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Hyvän korkuisia ja helposti saavutettavia penkkejä ympäristöön, joissa voi levähtää kävelylenkin varrella	Mahdollisimman huonosti rikottavia penkkejä ja pöytiä, levähdyspisteet tarpeen. Varmistettava siisteys	Hyvinvointiosasto Tekninen osasto	Toteutunut: Esim. Ikäihmisten toiveista tullut PuuC saatu hiihtomajan maastoon
Ikäihminen voi nauttia omasta, itselleen tärkeästä kulttuurista.	Matalan kynnyksen etäkulttuuri- ja liikuntapalveluita sekä maksuttomia kulttuuri- ja liikuntapalveluita kehitetään	Matalan kynnyksen maksuttomia liikuntapalveluita kehitetään kunnan liikuntapalveluiden toimesta.	Hyvinvointiosasto	

		Kulttuuripalveluiden organisointia kuntalaisten toiveiden ja tarpeiden pohjalta: teatteri-, musiikkiesitykset yms		
	Erilaiset kulttuuritapahtumat tukevat ikäihmisten hyvinvointia musiikki, teatteri, taide, ilmaisutaito: osallistetaan ikäihmiset suunnitteluun	Hankkeistetaan ikääntyvien kulttuurihyvinvoinnin edistämisen tarpeita ja kehitetään kunnan toimesta kulttuurihyvinvointia ottamalla käyttöön hyviksi todettuja toimintamalleja. Ikäihmisten hyvinvointia tuetaan ja mielenhyvinvointia lisätään tapahtumilla, luennoilla, koulutuksilla ja niitä suunnitellaan yhdessä ikäihmisten kanssa. Sydänyhdistys ry järjestää sydän tapahtuman syksyn aikana Lukupiirin organisointi yhdessä kirjaston kanssa	Hyvinvointiosasto Vaalan Sydänyhdistys	Toteutunut Toteutunut Toteutunut
	Kansalaisopiston kulttuuriin liittyvien kurssien edistäminen	Asia on huomioitu kansalaisopiston kurssisuunnitelmassa.	Kansalaisopisto	Toteutunut
	Yhdistysten kulttuuritoiminnan tukeminen	Kunta tukee Oulujokilaakson Näyttämöyhdistystä kesäteatterin tuottamisessa	hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Kotiseututietoisuuden ja kulttuurin lisääminen	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys ry:n toimintaa: Kotiseutumuseo on auki kesäsunnuntaisin, jolloin on myös teemapäiviä ja näyttelyitä. Säräisniemen kyläyhdistyksellä on ollut muutaman vuoden ajan tarjolla "kyläkävelyitä" joilla oppaan (Matti Haataja) kanssa tutustutaan Säräisniemen historiaan ja nähtävyyksiin. Retki on joskus tehty myös linta-autolla, jolloin	Säräisniemen Museo- ja Kotiseutuyhdistys Säräisniemen Kyläyhdistys	Toteutunut

		voidaan käydä kauempana. "Avoimet kylät" päivä		
--	--	--	--	--

Fyysinen terveys, mielen hyvinvointi ja itsensä toteuttaminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Fyysiset sairaudet heikentävän mahdollisimman vähän ikäihmisen osallisuutta	Toimivat kotoa kotiin polut	Löytävän seniorityön malli pitää sisällään myös toimivat asuntopalvelut, jossa kotoa kotiin -polku voitaisiin toteuttaa mahdollisimman joustavasti ikäihmisen tarpeet huomioiden.	KOY Vaalan Niska Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue	Hyvinvointisuunnittelija on tehnyt etsivää ja löytävää seniorityötä
	Kotikäynnit tukevat oikea-aikaisesti ja riittävän varhain hyvinvointihuolien tunnistamisessa	Seurakunta tekee kotikäyntejä.	Oulunkaari/kotipalvelu 2023 hyvinvointialue Vaalan Seurakunta	
Ikäihmisen ei tarvitse tuntea yksinäisyyttä	Löytävän seniorityön malli tukee ikäihmistä kokonaisvaltaisesti	Erittäin matalan kynnyksen lähestyminen ja yhteydenotot hyvinvointisuunnittelijaan Huoli-ilmoitukset	Hyvinvointiosasto KOY Vaalan Niska	Hyvinvointisuunnittelija on vastaanottanut huoli-ilmoituksia ja vienyt asioita eteenpäin Pohteen palveluihin sekä seurakuntaan
Ikäihmisten mielen hyvinvointiin liittyviin haasteisiin tartutaan ajoissa		Löytävän seniorityön malli pitää sisällään myös toimivat asuntopalvelut, jossa kotoa kotiin -polku voitaisiin toteuttaa mahdollisimman joustavasti ikäihmisen tarpeet huomioiden.		
Ikäihmisillä on tietoa kuinka omaa mielen hyvinvointia parannetaan sekä tarjolla myös ammattiapua silloin kun oma-apu ei enää riitä	Ikäihmisten tuen polku tekee näkyväksi erilaiset tuen ja auttamisen muodot	Myös omaisille sekä läheisille tiedottamista	Viestinnän asiantuntija Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue	Toteutunut: Kerhoissa tarjotaan jutteluapua sekä vahvistetaan mielen hyvinvointia
	Mielenterveyden haasteiden tunnistaminen ja näkyväksi	Mielenterveyden haasteet tunnistetaan ja mielenhyvinvointia	Hyvinvointiosasto osaltaan	Toteutunut

	tekeminen luentojen ja tiedon lisäämisen avulla	vahvistetaan luennoilla sekä koulutuksilla. Henkilökunnan osaamista vahvistetaan.		
Häpeän tunne "mielenterveyshaasteista" vähenee ja ikäihmisten kynnys hakea apua ja tukea mahdollisimman varhaisessa vaiheessa paranee	Lähipalvelut pyritään turvaamaan hyvinvointialueuudistuksessa		Koko kunta Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue	

Elintavat ja terveyskäyttäytyminen

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Ikäihmisten elintavat tukevat tervettä ikääntymistä toimintakyky säilyy hyvänä mahdollisimman pitkään	Ikäihmiset osaavat hyödyntää yksilöllistä elintapa- ja liikuntaneuvontaa, yhdistykset tiedottavat jäsenilleen kunnan tarjoamasta palvelusta Ikäihmiset osaavat tunnistaa elintapoihinsa liittyviä seikkoja, jotka vaikuttavat terveeseen ikääntymiseen. Esimerkiksi päihteiden käytön riskirajat ovat tuttuja	Tehdään elintapa- ja liikuntaneuvonta saavutettavaksi ikäihmisten keskuudessa tehostamalla markkinointia. Kunnan nettisivuilla on ajankohtainen tieto elintapa- ja liikuntaneuvonnasta. Mietitään palveluketjuja elintapaohjauksen ja liikuntaneuvonnan osalta. Kokeillaan ryhmämuotoista elintapaohjausta. Ikäihmisille tarjotaan luentoja ja koulutusta esim. terveellisestä ravinnosta, liikunnasta, ikäihmisten päihteiden käytöstä.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut osittain Toteutunut; Ikäihmisille kerrottu terveellisestä ruokavaliosta ja esim. Muistia tukevasta ruokavaliosta sekä ikäihmisten päihteiden käytöstä ja lääkkeistä

	Yhdistysten ryhmä- ja vertaisryhmätoiminta tukee ikäihmisten terveitä elintapoja			
	Löytävän seniorityön malli tukee ikäihmisen toimintakyvyn säilymistä	Tuetaan ikäihmisten toimintakyvyn säilymistä sekä kotona pärjäämistä.	Hyvinvointiosasto	Toteutunut mm. olohuone-toiminnassa
Omaehtoinen liikkuminen lisääntyy, ruokavalio muuttuu terveellisemmäksi ja päihteiden ongelmallinen käyttö vähenee	Yhdistykset osaltaan toteuttavat ehkäisevän päihdetyön ohjelmaan kirjattuja toimenpiteitä			Toteutunut
	Oppilasravintola Sapuska tarjoaa mahdollisuuden ruokailuun ikäihmisille			
	Terveeseen ikääntymiseen liittyvää koulutusta ja asiantuntijaluentoja järjestetään	Järjestetään ikäihmisille asiantuntijaluentoja terveyteen liittyen. Syöpäosasto on järjestänyt joitakin syöpään liittyviä luentoja. Niissä on ollut runsaasti kävijöitä. Parin viime vuoden aikana on ollut vaikea saada luennoitsijoita. Yritämme vuoden - 23 aikana saada järjestetyksi luennon.	Hyvinvointiosasto Pohjois-Suomen Syöpäyhdistys, Vaalan kerho	Olohuonetoiminta: luentoja järjestetty

Taloudellinen toimeentulo

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Ikäihmisten huoli taloudellisesta toimeentulosta vähenee	Vähävaraisille ikäihmisille tarkoitetun Vaala-setelin käyttöönotto yhteistoiminnassa sosiaalipalvelujen sekä Vaala-setelitoimijoiksi ilmoittautuneiden yritysten ja yhdistysten kanssa.	Vaala-setelin kehittämistä jatketaan	Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue	Vaala- setelin mahdollisuuksia selvitelty, tullut vastaan kysymys, onko enää toimiva alkuperäisen idean muodossa

	Tuetaan ikäihmisten osallistumista kansalaisopiston kursseihin taloudellisesti	Halvemmat kurssimaksut ikäihmisille -selvitellään mahdollisuuksia	Hyvinvointiosasto Sivistysosasto	
	Ikäihmisten tuen polku tekee näkyväksi etuudet ja muut tuen muodot	Kytetään mukaan välitystiliasiakkuudet, jossa sosiaalitoimisto toimii yhteistyössä. Informoidaan ikäihmisiä etuuksista sekä tuista sekä avustetaan esim. hakemusten täytössä	Hyvinvointiosasto Viestinnän asiantuntija KOY Vaalan Niska	Ikäihmisten tuen polku -vaiheessa Niska: tarvittaessa avusteettu hakemusten täytössä
Ikäihminen ei tunne häpeää liittyen taloudellisen hyvinvoinnin huolenaiheisiin	Taloudellisen tilanteen-puheeksiottomallin juurruttaminen	Malli pilotoitu v 2021, jalkautettu Oulunkaarelle -> hyvinvointialueelle?	Hyvinvointiosasto Hyvinvointialue	Pohde aloittanut 2023, mallin käyttöönotto ei ole edennyt
	Taloudellisen hyvinvoinnin edistämiseen liittyvät paikalliset ja alueelliset palvelut tulevat tutuksi		Hyvinvointiosasto	HOP-hanke alkanut 2023, vaikka hanke koskettaa työikäisiä, niin samalla hyötyä myös ikäihmisille.

Osallisuus

Tavoite	Toimenpiteet	Tarkennettu sisältö	Vastuutaho	Tilinpäätös 2023
Ikäihmiset osallistuvat aktiivisesti heille suunnattujen palveluiden ja erilaisten toimintojen kehittämiseen	Vanhus- ja vammaisneuvoston rooli ikäihmisten asioiden edistäjänä tulee tutuksi	Tehdään yhteistyötä Vanhus- ja vammaisneuvoston kanssa sekä kuullaan ja otetaan huomioon heidän toiveet Tiiviimpi yhteistyö yhdistysten ja vanhus-ja vammaisneuvoston kanssa.	Hyvinvointiosasto Vanhus- ja vammaisneuvosto Yhdistykset	Toteutunut, vanhus- ja vammaisneuvosto on kokoontunut säännöllisesti ja edistänyt ikäihmisten asioita omalta osaltaan.
	Ikäihmisiä kuullaan heille suunnattujen palveluiden kehittämisessä	Osallistetaan ikäihmiset liikuntapalveluiden kehittämiseen.	Hyvinvointiosasto	

		Hankkeistetaan ikääntyvien kulttuurihyvinvoinnin ja osallisuuden hyviä käytäntöjä ja suunnitellaan tarpeiden mukaista toimintaa yhdessä kunnan, kulttuuritoimijoiden ja asumis- ja kotipalveluiden piirissä olevien ikäihmisten kanssa. Ikäihmisiä kuullaan heitä koskevissa asioissa ja palveluiden kehittämisessä Mietitään keinoja ikäihmisten kuulemiseksi.		Ikäihmisiä kuullaan heitä koskevissa asioissa ja palveluiden kehittämisessä Toteutunut ja jatkossakin kuullaan
Ikäihmiset tuntevat kuuluvansa yhteisöön	Kuntalaiset saavat vähintään kaksi kertaa vuodessa paperisen kuntatiedotteen kotiinsa	Kuntalaiskirje jaetaan kaikille, joilla on postilaatikko (myös vapaa-ajan asukkaille)	Viestinnän asiantuntija koordinoi	Toteutunut
Toisistamme välittämisen ilmapiiri lisääntyy	Otetaan huomioon ikäihmisten rajalliset mahdollisuudet vaikuttaa digikanavissa ja tarjotaan heille perinteisen vaikuttamisen mahdollisuus	Mitä on perinteisen vaikuttamisen keinot? Voiko kehitellä ikäihmisten kuulemiseksi uusia keinoja, jotka ovat heille sopivia?	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
Digihyvinvointi tukee ikäihmisen osallisuutta ja edistää palvelujen saavutettavuutta	Digitaitoja edistetään esimerkiksi digikummitoiminnalla	Kirjastolla alkuvuodessa digiopastaja	Hyvinvointiosasto	Toteutunut
	Digitaaliset palvelut ja digituki tulevat tutuksi	Digituen avulla parannetaan ikäihmisten mahdollisuutta käyttää verkossa olevia palveluja. Palvelut ja verkossa oleva informaatio tehdään	Hyvinvointiosasto KOY Vaalan Niska Vanhus- ja vammaisneuvosto	Digiopastusta on ollut kirjastolla saatavilla.

		saavutettavammaksi ikäihmisille. Digitaitoja harjoitellaan ikäihmisten kanssa myös eri kerhoissa. Matalan kynnyksen opastus digitaitoihin. Digiturvallisuus. KELA-taksin tilaaminen ja ohje käyttöön tulee tutuksi ikäihmisille		
--	--	---	--	--